Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

мнай 1921 оной
брин 21-һээ гарана

№ 61 (14478)

1977 оной мартын 15, вторник

Сэн 2 мүнгэн.

> „...Хүмүүжүүлгын бүхы хэрэгые комплекснoор эмхидхэхэ гэхэ гү, али элдэб бүлэг ажалшадай илгаае хараадаа абажа, үзэл сурталай, политическэ, ажалай, абари зангай талаар хүмүүжүүлгые нягтаар холбон нэгэдүүлгые хангаха“.
>
> (КПСС-эй XXV съезд дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото элидхэлһээ).

Республикымнай ажалай үдэр

ХОЛО ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

Манай зэд хайлуулгын цехэй хүдэлмэришэд даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци гаргажа, Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй коллектив дотор мэдээжэ болоһон юм. Заводой хүдэлмэришэдэй, түмэр замшадай захилаар продукци гарганабди. Хүдэлмэришэдэймнай бүтээһэн продукци ороной түмэр замшадта эльгээгдэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ. Энэ ехэ захилые дүүргэхын тула хүдэлмэришэднай яһалал оролдоно.

Зэд хайлуулагшад, хэбшэд, нарин шудхалаа хэгшэд бултадаа харюусалга ехэтэйгээр ажалдаа хандажа, үндэр бүтээсэ туйлана. Пётр Алексеевич Пеховэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд шудхалаа хэхэ даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр шанарай өөрын тэмдэгтэйгээр продукци гаргадаг байха юм. Нарин шудхалаа хэдэг цехэй бэшэшье хүдэлмэришэд эрхимээр хүдэлнэ. Байгша оной түрүүшын хоёр һарын даабариһаа гадуур 3.4 тонно нарин шудхалаа хэгдээ.

Михаил Бадмаевич Мухлуев зэд хайлуулха мэргэжэл һайнаар шудаланхай. Оньһон түхеэрэлгээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаанай даабариһаа гадуур 600—700 килограмм зэд хайлуулан гаргана. Манай цехэй хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин революциин 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоод, эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. Хоёр һарын даабариһаа гадуур 12 тонно зэд шудхалаа хэгдээ. Коллективнай 1977 оной даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

Д. ЛАМАЖАПОВ,
ЛВРЗ-гэй зэд хайлуулгын цехэй мастер.

УЛААН ТУГТА КОЛЛЕКТИВ

Республикын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо нарин сэмбын комбинадай коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгаржа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Энэ коллектив нёдондо жэлдэ туйлаһан амжалтаяа арьбадхаха, табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Жэлэй түсэбһөө гадуур 685 мянган түхэригэй продукци худалдаха, продукцийнгаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулһанай ашаар 500 мянган түхэригэй олзо доход даабариһаа гадуур оруулха гэжэ тэдэнэй абаһан социалис уялга дотор хараалагдаа.

Алмалта, арьбалалтын гурим наринаар сахижа, алмаһан нооһоороо 10 мянган метр сэмбэ түсэбһөө гадуур нэхэхэ байна. Гол фондынуудһаа продукци абалые 1,7 процентээр дээшэлүүлхэ, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 112 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абаха юм.

Комбинадай коллектив ашаг үрын ба шанарай табан жэлдэ бүтээн гаргадаг продукцийнгаа шанар эрид һайжаруулха зорилго урдаа табяа. Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн сэмбэ бүд нэхэн гаргалгые 2,2 дахин дээшэлүүлхээр, пальтогой «Лада» гэжэ сэмбэдэ Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгохоор хараалһан байна.

Тэдэнэр зорилгоёо дүүргэхэ гэжэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө оролдожо эхилээ. Агуухэ Октябриин 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн цех, халаан, бригадануудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэбэ. Энэ мүрысөөн «Октябриин 60 жэлэй ойдо — габшагай ажалай 15 вахта» гэһэн уряатайгаар дэлгэрээ. Аха дүү совет социалис 15 республиканудта габшагай вахтанууд зорюулагданхай.

Үйлэдбэриин 800 түрүүшүүл табан жэлэй хоёр жэлэй даабарие ойн һайндэр болотор дүүргэхэ уялга абаад, ажалайнгаа эмхидхэл һайжаруулжа байна. Тэдэнэй олонхинь хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Табан жэлэй түсэбые 3 жэл 8 һара соо дүүргэхэ уялга абаһан Валентина Гавриловагай даадаг бригада мүнөө май һарын тоосоогоор ажаллажа эхилээ. Сэмбэ нэхэгшэ Мария Андреевна Фомина, Валентина Васильевна Федосеева, утаһа оройгшо Анна Михайловна Чебунина. Полина Куприяновна Михайлова болон бусад түрүүшүүл ойн һайндэр болотор хоёр жэлэйнгээ даабарие дүүргэхын тула халаанай нормо үдэр бүхэндэ холо үлүүлдэг болоо. Сэмбэ нэхэгшэ В. В. Федосеева, нооһо намнадаг машинын оператор Т. Т. Петрова нёдондо жэлэй түсэбые 8—9 һара соо дүүргэһэн байгаа.

Комбинадай эрхим бригадир В. Ф. Дмитриевагай бригада энэ жэлэй түрүүшын хоёр һарын даабариһаа гадуур 60 тонно нооһо сэбэрлээ. Энэ бригада даабаряа үдэр бүхэндэ 117 процент дүүргэдэг юм.

Бүхы дээрээ комбинадай 900 гаран хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаһан байна. 14 бригада «Эрхим шанарай табан жэлдэ — бата найдабарита ажал» гэһэн уряатайгаар мүрысэнэ.

Түрүү комбинадай коллектив гүрэнэй түсэбые, социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэжэ эхилээ. Январь, февраль һаранuудай түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Февраль һарын даабариһаа гадуур 8 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. Энэ коллектив урда мэтэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй. Нёдондо жэлэй үрэ дүнгүүд, дамжуулгын Улаан туг тэдэниие шэнэ амжалтада уряална ха юм.

С. АЮШЕЕВА.

Яруунын аймагай Романовка тосхонһоо шаха зүүн урагшаа Витим мүрэнэй эрьедэ Толитовка гэжэ газарта Анатолий Степанович Дружининай адуунай бригада байрладаг. Эндэ 1500 адуун тоологдоно.

Үнинэй адуушад Ажалай алдар солын III шатын орденто Николай Ильич Логинов, «Габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальта Василий Андреевич Волков, Николай Феодосьевич Кошелев гэгшэд эндэ хүдэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: совхозой мэдээжэ болоһон адуушан Николай Логинов, «Витимский» совхозой һүрэг адуун.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй Буряадай обкомой V пленум

КОММУНИС ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫЕ КОМПЛЕКСНООР ЭМХИДХЭХЭ

„Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хэрэгые комплекснoор эмхидхэхэ тухай КПСС-эй XXV съездын эрилтэнүүдые бэелүүлхын тула партийна организацинуудай хэхэ хүдэлмэри тухай“ асуудалаар

КПСС-эй обкомой секретарь А. А. БАДИЕВАЙ хэһэн элидхэлһээ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй партиин XXV съезд дээрэ хэһэн Центральна Комитедэй Тоосоото элидхэл соо суртал бодолой хүдэлмэриие саашадань бүри түгэсөөр ябуулха гол харгы зам хараалагдаа һэн. Энэ хадаа хүмүүжүүлгын бүхы хэрэг һайнаар эмхидхэхэ, суртал бодолой-политическэ, ажалай ба абари зангай талаар хүмүүжүүлгын нягта нэгэдэл хангаха харгы зам болоно.

Суртал бодолой хүдэлмэриие комплекснoор эмхидхэхэ гээшэ үргэн нитэ ажалшан арадые суртал бодолой талаар хүмүүжүүлгые хүтэлбэрилхэ, эмхидхэхэ, удха шанартань анхаралаа хандуулха, кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриин түхэл шэнжэнүүдтэ, арга онолнуудта табигдадаг эрилтэнүүдые согсолһон ойлгомжо болоно. Энэ ойлгомжо хадаа:

— суртал бодолой-политическэ, ажалай ба абари зангай талаар хүмүүжүүлгын үг зорилгонуудые, хараа шэглэлнүүдые нэгэдүүлхэ;

— ажаһуудаг, ажалладаг газарнуудтань хүн зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха;

— хүмүүжүүлгын бүхы хэрэгсэлнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эдэнэй онсо шэнжэнүүдые хараада абажа, тэдэниие мэргэжүүлхэ, тодо наринаар залан хүтэлбэрилхэ;

— удаан болзорой комплексно түсэбүүдээр ябуулагдаха суртал бодолой ажал ябуулгын һайн гурим байгуулха;

— суртал бодолой хүдэлмэриин зорилго бэелүүлгые наринаар хинаха, ажал хэрэгүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүдые саг үргэлжэ хэхэ, үрэ дүнгүүдыень шэнжэлхэ;

— нитын хүдэлмэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха хэрэгые хараада абадаг байна.

Хүн бүхэндэ хүрэжэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха. суртал бодолоор түгэс хүнүүдые хүмүүжүүлхын тула бии байгаа бүхы хэрэгсэлнүүдээ бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно. Партиин обком хүмүүжүүлгын хэрэгые комплекснoор эмхидхэхын тула партийна организацинуудые элсүүлэн хабаадуулна. «КПСС-эй XXV съезд суртал бодолой хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай» гэһэн темээр республиканска конференци, үргэлжэ дээрэнь түсэблэхэ талаар суртал бодолой эдэбхитэдэй зүблөөнүүд, семинарнууд үнгэргэгдөө. Бүхы таһагуудай хабаадалгатайгаар тоосоото үе соо партиин обкомой суртал бодолой хүдэлмэриин нэгэдхэгдэһэн холын хараата түсэб түрүүшынхеэ зохёогдоһон байна. 1976 ондо тэрэниие дүүргэлтын дүнгүүд һаяхан согсологдоо. Хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд бүхы дээрээ дүүргэгдээтүй, гэбэшье энэ түсэб зохёолго, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта КПСС-эй обкомой һалбари һалбаринуудай таһагуудай, албан зургаануудай бэелүүлжэ байһан хүмүүжүүлхы хэмжээ ябуулганууды залан хүтэлбэрилгэдэ һайнаар нүлөөлнэ.

КПСС-эй Улаан-Үдын горком болон райкомууд тоосоото үеын гү, али табан жэлэй нэгэдхэгдэһэн холын хараата түсэбүүдые табяад, бэелүүлхын тула эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнхай.

КПСС-эй Хориин райкомой суртал бодолой хүдэлмэриин холын хараата түсэбэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые пропаганда болон агитациин таһаг байгша оной февраль һарада шалгаа һэн. Энэ түсэб табан жэлэй болзортойгоор табигданхай. Партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай, Соведүүдэй, захиргаанай болон ажахын органуудай хэмжээ ябуулганууд энээн соо тааруулан табигдаһан байгаа. Энэ түсэб дотор дутуу дунданууд бии — тэрэмнай шэнэ хэрэг ха юм даа. Мүн дүй дүршэл багатай байнабди. Гэбэшье хүдэлмэриин түрүүшын жэлэй дүнгүүд яһала һайн.

Холын хараата түсэбтэй тааралдуулан, үзэл сурталай эдэбхитэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлгын аймагай нитэ гурим нэбтэрүүлэгдээ, пропагандистнуудай һуралсал эмхидхэгдээ, эдэнэй дүршэл шадабари дээшэлүүлэгдээ, үзэл сурталай эдэбхитэдтэ зорюулагдажа, жэлдээ хоёр дахин мэдээсэлэй бюллетень гаргагдана. Библиотекын ажал хэрэг нэгэ газарһаа хүтэлбэрилэгдэжэ, номуудай һэлгэгдэсэ хоёрһоо үлүү дахинаар үргэдхэгдэһэн байна. Политическэ гэгээрэлэй түлөөһэгүйгөөр хүдэлдэг кабинедүүд Хандагатайн, Хүрбын леспромхозуудта, Георгиевска ба Анаагай совхозуудта эмхидхэгдээ. Хүн зондо кино харуулха, ном худалдаха, механизаторнууд болон малшадай соёлой-ажаһуудалай хангалгые һайжаруулха талаар ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Түсэбүүдэй дүүргэлтын хойноһоо райкомой анхаралтайгаар хинаһан дээрэһээ эдэ бүгэдэ бэелүүлэгдээ гээд хэлэхэ байнабди. КПСС-эй Кабанскын, Хяагтын, Прибайкалиин. городской ба бусад райкомууд нэгэдхэгдэһэн түсэбөөр хүдэлмэрилнэ.

Хүнүүдые хүмүүжүүлгын гол зорилгонууд нэн түрүүн үйлэдбэриин коллективтэ шиидхэгдэдэг юм. Авиационно завод, ЛВРЗ, прибор бүтээлгын завод, нарин сэмбын комбинат гэхэ мэтэ үйлэдбэриин ехэ коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын хэрэг комплекснoор эмхидхэгдэдэг, шиидхэгдэдэг байна. Жэшээнь, прибор бүтээлгын заводто бүхы организацинууд хүдэлмэрилэгшэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулна, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ашаг үрэ ехэтэй гурим зохёогдонхой. Политическэ һуралсалые хинаһанай ашаар политическэ оройдоол гурбан һургуулида хэшээлнүүд хойшолуулагдаһан байна. Неделидээ бүхы цехүүдтэ, халаануудта политинформацинууд үнгэргэгдэдэг, һарадаа тусгаар хараалагдаһан үдэрнүүдтэ лекцинүүд уншагдадаг. Мастернууд-һурган хүмүүжүүлэгшэдэй һургуули хүдэлнэ. 200 хүн эндэ һурадаг юм.

Хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн түрүүшүүлэй эдэбхи үүсхэлые заводой партком, нитын эмхинүүд дары түргэнөөр, үргэнөөр дэмжэдэг байна. Тингэжэ «Эдлэл хэрэгсэлнүүдые эрхим шанартайгаар бүтээхэ, өөһэдөө хинан шалгаха» гэһэн хүдэлмэришэн Бусовиковой үүсхэлые радио хабсаргадаг мянга гаран хүн дэмжээ. Инженерно-техническэ олонхи хүдэлмэрилэгшэд хубиин зохёон байгуулхы түсэбүүдээр ажаллана, «Хүдэлмэришэдэй үүсхэлдэ — инженерэй дэмжэлгэ» гэһэн үүсхэлые халуунаар дэмжэнэ.

Социалис мүрысөөнэй ябасые үдэр бүри заводто һайнаар харуулжа байдаг юм. Энээнэй тула гэрэлтэ табло, Хүндэлэлэй самбарнууд, олон хэһэгээр гарадаг газетэ, заводой радио үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Нэгэдхэгдэһэн түсэбэй хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын түлөө гансал партком болон нитын эмхинүүд бэшэ, харин заводой директор, тэрэнэй орлогшонор, таһагуудай ба цехүүдэй начальнигууд харюусалгатай юм гээд тэмдэглэхэ шухала.

Сэлэнгын совхозой партком болон нитын эмхинүүд политическэ ба экономическа хүдэлмэриин хүмүүжүүлхы ажал ябуулгые, мэргэжэлэй бэлэдхэлые, аман үгын политическэ агитациие шадамар һайнаар ябуулжа, түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ коллективые элсүүлэн хабаадуулдаг байна. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Хориин, Кабанскын совхозуудта, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоздо суртал бодолой хүдэлмэриин нэгэдхэгдэһэн холын хараата түсэбүүд табигданхай.

Гэбэшье олонхи парткомууд, партбюронууд тодорхой түсэбгүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһаар гээд хэлэхэ хэрэгтэй.

Хүмүүжүүлгын хэрэгые комплекснoор эмхидхэхэ гээшэ партийна комитедэй хүдэлмэриин арга онолнуудай гол асуудал мүн. Нэгэдэхеэр, тэрэ партийна организациин хүтэлбэрилэгшэһөө үүсхэл эдэбхи, тодорхой дүршэл шадабари эридэг байна. Хоёрдохёор, предприятиин, ажахын гү, али эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшын зүгһөө бодото туһаламжа, дэмжэлгэ хэрэгтэй. Зарим нүхэдэй хэдэгтэл адляар, хүмүүжүүлгын хэрэгые парткомой секретариин гансаараа эмхидхэхэ гээшэнь бүтэшэгүй ябадал болоно. Жэшээнь, Исэнгын совхозой партком нэгэдхэгдэһэн түсэбгүй, үдэр бүриин хүдэлмэриин гурим табяагүй юм. Парткомой секретарь бүхы хэмжээ ябуулгануудые өөрөө эмхидхэхэ гэжэ оролдодог. Энээнһээ уламжалан, суртал бодолой хэмжээ ябуулганууд хаа-яа үнгэргэгдэдэг байна.

Суртал бодолой ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ хүн бүхэнтэй хүдэлмэри ябуулгые шангадхаха гээшэ илангаяа шухала удха шанартай байна гэжэ элидхэлшэ саашадаа тэмдэглээ.

Нитын даалгабаринууд хадаа хүн бүхэнтэй хүдэлмэри ябуулгын эгээл нүлөө ехэтэй арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Нитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, хүн хүмүүжүүлгын һургуули гарана бшуу Нитын хүдэлмэри хүнэй суртал бодолой-политическэ ба нитэ соёлой хэмжээе дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотой, хүнэй абари зан бүридүүлэн хүмүүжүүлдэг, ухаан бодолыень дээшэлүүлдэг, харюусалгын мэдэрэл ба коллективизмын уялга хүгжөөдэг байна. Нитын ажал ябуулга хүнэй зан ябадалые хүгжөөн һайжаруулдаг юм.

Коллективэйнгээ бүхы гэшүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаггүй Кировэй нэрэмжэтэ заводой, Клюевскэ леспромхозой, Улаан-Үдын хирпиисын заводой, Буряадай барилгын управлениин партийна организацинуудые элидхэлшэ шүүмжэлбэ. Эндэ ажалай жаяг журам хазагайруулха, голодоһо гаргаха ябадал ушарна.

Олохон предприятинуудта үзэл сурталай хүдэлмэриин түсэбые социальна хүгжэлтын холын хараата түсэбтэй зохилдуулан табидаг байха юм. Жэшээнь, Улаан-Үдын авиационно заводой коллективэй социальна хүгжэлтын түсэб табан жэлэй болзортойгоор табигдаад, предприятиин парткомой ба дирекциин саг үргэлжын хиналта доро байдаг.

Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор һүүлэй хэдэн жэлэй туршада энэ заводой 4,5 мянган хүдэлмэришэн мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ, һайн мэргэжэлтэй 2000 хүдэлмэришэн бэлдэгдэһэн байна. Предприятиие шэнэдхэн заһабарилха, шэнэ техникэ болон технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүн тиихэдэ бусад олон асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна. Ажалшадай хэрэглэмжэ хангалгын 6 предприяти, «Горячинск» курортдо шэнэ корпус, хүүгэдэй хэдэн эмхи зургаанууд ба магазинууд баригданхай 700 хүнэй һууритай соёлой ордон ашаглалгада оруулагдаа. Мүн Котокель нуур дээрэ аяншалгын һайн байрэ түхеэрэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта, зарим министерствэнүүд болон албан зургаанудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн партийна ба профсоюзай организацинуудай зүгһөө социальна хүгжэлтые түсэблэхэ хэрэгтэ анхарал багатайгаар хандаха ушар үзэгдэһөөр. Промышленна 197 предприятиин 30-ниинь мүнөө болотор социальна хүгжэлтын түсэбгүй байһаар. Жэшээнь, «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг байха юм. Тус нэгэдэлэй 24 предприятиин оройдоол 5-ниинь арбадахи табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ социальна хүгжэлтын түсэб табиһан байна. Буряадай барилгын управлениин тиимэ түсэб табигдаһан байбашье, тэрэнэй дүүргэлтые хэншье хинан шалганагүй. Энэл ушарһаа боложо, аяар 4 мянга гаран хүдэлмэришэнтэй тус коллективтэ һүүлэй арба гаран жэлэй туршада нэгэшье клуб, пионернүүдэй лагерь, спортын талмай баригдаагүй байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй эхиндэ республикын хүдөө ажахын министр тусхай приказ гаргажа, социальна хүгжэлтын түсэб зохёохыень бүхы колхоз ба совхозуудта дурадхаһан байгаа. Тэдэ түсэбүүдынь 1976 оной июлиин 1-дэ министерствэдэ орохо ёһотой һэн. Тус приказай дүүргэлтые хэншье шалгаагүй, мүнөө болотор нэгэшье тиимэ түсэб министерствэдэ харагдаагүй байһаар.

Предприятинуудай социальна хүгжэлтын түсэбүүдтэ үндэһэлэн, город ба районуудай тиимэ түсэб зохёогдохо зэргэтэй. Иимэ түсэб гансал Кабанскын аймагта табигдажа байна. Социальна хүгжэлтын түсэб зохёохо тухай Улаан-Үдэ хотын хүтэлбэрилэгшэд үнинэй хөөрэлдэбэшье, хубилһан юумэ байхагүй. Гэхэтэй хамта, республикымнай ниислэл хотын хүгжэлтэ олон ушарта сагай эрилтэһээ гээгдэжэ ябана. Городто мүнөө болотор соёлой ба амаралтын ёһотой сэсэрлиг үгы байһаар, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда наһа бараһан сэрэгшэдтэ хүшөө-памятник бодхоогдоогүй. Улаан-Үдэ хотын хүн зоной хүүгэдэй эмхи зургаануудаар хангаса арай шамай 61 процент, библиотекэнүүдээр — 72, клубай эмхи зургаануудаар—84, кинотеатрнуудаар—35, хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудаар оройдоол 37 процент болоно. Ойрын үедэ иимэ эмхи зургаануудые олоор бариха тухай хэншье һаналаа табинагүй.

Ажалшадай амаралта ба һуралсал эмхидхэхэ, тэдэнэй сүлөөтэй сагые хүхюу сэнгэлигээр үнгэргэхэ, мүн һуудал байдалайнь хэрэглэмжэнүүдые һайнаар хангаха асуудалнууд партийна, советскэ, профсоюзай ба ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үдэр бүриин анхаралда байха зэргэтэй. Эдэ асуудалнуудай зүбөөр шиидхэгдээ һаа, ажалшадай коллективүүдтэ үзэл сурталай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдаха һэн шуу.

Совет хүнүүдые марксистско-ленинскэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэг коллективүүдтэ ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин гол хубинь болоно. Политическэ һуралсалые аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэн ябуулха тухай асуудалда элидхэлшэ онсо тогтон хэлэбэ. Энэ хүдэлмэриие һайжаруулха талаар авиационно, прибор-бүтээлгын, цементын заводуудай, мяха-консервын ба мебель хэдэг, модо болбосоруулгын комбинадуудай, Хандагатайн леспромхозой, Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Яруунын совхозой болон бусад ажахынуудай партийна организацинууд ажал хэдэг байна.

(Эхиниинь. Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй Буряадай обкомой V пленум

КОММУНИС ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫЕ КОМПЛЕКСНООР ЭМХИДХЭХ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Үзэл сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэд — пропагандист, агитатор, политинформатор, лектор, һурган хүмүүжүүлэгшэ, багша — ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадалсаха зэргэтэй. Гэбэшье, бүхы пропагандистнууд эдэбхитэй хүмүүжүүлэгшэ ба эмхидхэлшэ болоо гэхын аргагүй. Тэдэнэй олонхинь өөрын зохёохы ажалай түсэбгүй байха юм.

Лекционно ба ойлгууламжын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тухай асуудалда элидхэлшэ тогтобо. Олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй улам хүгжэжэ байбашье, агитатор ба пропагандистнуудай үгын үүргэ доошолхогүй, харин бүри дээшэлхэ зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглээ.

КПСС-эй XXV съездһээ хойшо үнгэрһэн сэг соо агитколлективүүдэй, политинформаторнуудай хүдэлмэри нилээд һайжараа, олон тоото коммунистнууд ба хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд үзэл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. 80 гаран хүнһөө бүридэһэн Тимлюйн цементын заводой үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд һайнаар хүдэлнэ. Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой агитаторнууд ба политинформаторнууд ажалшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсана. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд агитатор ба политинформаторнуудтай уулзажа, тэдэниие ажахын шухала зорилгонуудтай танилсуулдаг заншалтай. Һүүлээрнь агитаторнууд, политинформаторнууд совхозой хүдэлмэришэдтэй уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байха юм.

«КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ аман үгын, политическэ агитациин үүргэ дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолтой зохилдуулан, ажалшадай дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай хүдэлмэри эрхилхэ эрилтэ табигдана. Дурсагдаһан тогтоол соо хэлэгдэһэн дутагдалнууд бултадаа манай ажал ябуулгада сэхэ хабаатай байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Олохон партийна организацинууд агитколлективүүдэй хүдэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулна, агитаторнуудай хүдэлмэри ямаршье гуримгүйгөөр ябуулагдадаг байһаар. Тэдэнэр хэһэн хүдэлмэри тухайгаа тоосохоёо болишонхой. Жэшээнь, Баргажанай леспромхозой, 2-дохи СМУ-гай, Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой, Яруунын аймагай Түлдуунай совхозой партийна организацинуудта олон тоото агитаторнуудай список байбашье, тэдэнэй ябуулдаг хүдэлмэреэр хэншье һонирхоногүй.

Ажалшадай коллективүүдтэ политинформаторнуудай хүдэлмэри нилээд һайжараа. Промышленна олонхи томо предприятинуудта политинформаци үнгэргэхэ тусхай үдэрнүүд тодорхойлогдонхой. Гэбэшье, хүдөө нютагуудта энэ асуудалаар ехэхэн дутагдалнууд дайралдана. Политинформаторнууд ажалшадай табиһан зарим асуудалнуудта гүйсэд харюу үгэнэгүй, темынгээ гол удхые һайнаар тайлбарилжа шаданагүй. Республикын олохон аймагуудта, мүн Улаан-Үдэ хотодо асуудал ба харюугай үдэшэнүүд, хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон, аман үгын журнал гэхэ мэтын политическэ агитациин шухала онол аргануудые хэрэглэхэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулагдадаг байха юм.

Хүн зоной ажаһуудаг газарта ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха талаар ехэ ажал хэгдэхэ зэргэтэй. Энэ хүдэлмэридэ агитколлективүүд, «Знание» бүлгэмэй эмхинүүд, нютагай Советүүд ба тэдэнэй саг үргэлжын комиссинууд, захиргаанай органууд болон соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд хабаадалсаха ёһотой. Үйлэдбэридэ сэхэ хабаададаггүй хүнүүдэй, хамтын байрануудта байрладаг залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаха болоно.

Хяагтын аймагай Ташар, Загарайн аймагай Эрхирэг, Захааминай аймагай Харацай, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хара-Шэбэр, Яруунын аймагай Гүндэ, Хурамхаанай аймагай Аргада тосхонуудай, мүн профсоюзай олохон клубуудта үбэлдөө шууд шамай дулаан байдаг. Жэшээлэн хэлэбэл, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай мэдэлэй клубуудта жэл соо дунда зэргээр олон хүнэй хабаадалгатай 11, ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай клубуудта — 14 хэмжээ ябуулга үнгэргэгдэдэг байха юм.

Соёлой байшангууд болон клубуудай хүдэлмэриин иимэ дутагдалтай байһан ушарта нэн түрүүлэн республикын Культурын министерство, предприяти болон ажахынуудай парткомууд, профсоюзай ба комсомолой организацинууд зэмэтэй байна.

Ажалшадые, ургажа ябаа залуу үетэниие хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг хадаа партиин үзэл сурталай-политическэ бүхы ажал ябуулгын шухала нэгэ хубинь болоно. Энэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулхадаа, хүн бүхэн өөрынгөө ажалай ниитэ удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгодог болохо ёһотой гэһэн зорилго парти табидаг байна. Тиимэһээ ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, ажалша хүниие, тэрэнэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые хүндэлхэ заншалтайгаар хүмүүжүүлхэ, ажалһаа хулжадаг хүнүүдые үзэн ядаха, хамтын хэрэгэй түлөө харюусалга ехэтэй байха ябадал бүри батадхаха, ажалда үнэн сэхээр хандаха гэхэ мэтын асуудалнууд партийна организаци бүхэнэй, предприяти болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, мүн ниитын эмхи зургаануудай үдэр бүриин анхаралда байха зэргэтэй.

Бодото дээрэнь аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ хүсэн хадаа ажалша коллектив мүн болоно. Мебель хэдэг, модо болбосоруулдаг комбинадта энэ талаар горитой юумэн хэгдэнэ. Харюусалгаа хүсэд мэдэрэнгеэр ажалда хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри үзэл сурталай хүдэлмэриин комплексно түсэбтэй, предприятиин социальна хүгжэлтын түсэбтэй зохилдуулагдан, зэргэ ябуулагдана. Хүмүүжүүлгын гол арганууд хадаа уралан нарижуулга болон ухаалан зохёолгые, социалис мүрысөөе хүгжөөлгэ, ажалда коммунис ёһоор хандадаг болохын түлөө тэмсэл, хүдэлмэришэдэй суглаанууд, нүхэрэй сүүдүүд мүн болоно. Политическэ болон экономическа һуралсалда хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй 80 гаран процентнь хабаадалсана. Политическэ болон экономическа һургуулинуудай хэшээлнүүдые комбинадай директор түрүүтэй ахамад мэргэжэлтэд ябуулдаг. Гадна ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые гуримшуулха, ажалай эмхидхэл бүри һайн болгохо, түрүү шэнэ технологи үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар предприятиин захиргаанай абаһан хэмжээнүүд коллектив соохи морально-политическэ эрхэ байдалай һайжарха ябадалда горитой нүлөө үзүүлнэ.

Комбинадай коллектив ехэ эдэбхитэйгээр, зохёохы сог залитайгаар ажаллана. Юһэдэхи табан жэлэй туршада түүхэй эд хэрэглэлгын ашаг үрэ эрид дээшэлээ. Тингэжэ һалбариингаа предприятинуудай дунда энэ талаар эрхим үрэ дүнгүүдые туйланхай.

Партийна болон ниитын организацинуудай мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда комплексноор хандажа, коллективэйнгээ үйлэдбэриин болон социальна гол асуудалнуудые шиидхэлгын зам руу шэглүүлжэ шадаа хадань, экономическа үндэр үрэ дүнгүүд туйлагдана, зохёохы, үндэр бүтээсэтэй ажалай, ёһото коллективизмын, ухаан мэдэрэлэй тааруу зохид эрхэ байдал байгуулагдана гэжэ социалис мүрысөөн тухай тогтон хэлэхэдээ, элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Коллективүүдэй дундахи харилсаа холбооной гүнзэгырэлгэ хадаа мүнөө үеын социалис мүрысөөнэй хүгжэлтын гол шэнжэнүүдэй нэгэн болонхой. Жэшээлхэдэ, прибор бүтээлгын, авиационно заводуудта болон бусад предприятинуудта дэлгэрһэн эрхим шанарай бригадануудай дундахи мүрысөөн энээнэй бодото гэршэ боложо үгэнэ. Гадна, «Эрхим шанарай рейс» үнгэргэхэ тухай түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллективэй гаргаһан үүсхэл партиин обкомой бюрогой үзэмжэдэ табигдажа, һайшаагдаа, дэмжэгдээ һэн. Энэ мүрысөөндэ отделениин бүхы албанууд хабаадалсана. Транспортна бусад предприятинуудай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхинүүдэй болон бусадшье һалбаринуудай коллективүүдэй мүрысөөнэй иимэ харилсаа холбоо хэрэглэдэг болоо һаань, һайн һэн гэжэ һанагдана.

Кадрнуудай экономическа мэдэсэ дээшэлүүлгэ тухай хэлэхэ зуураа, экономическа болон коммунис ажалай һургуулинуудай шагнагшадай тоо жэл ерэхэ бүри олошорно гэжэ нүхэр Бадиев тэмдэглэнэ. Тингэжэ мүнөө үедэ энэнэй тоо 40 гара мянга болонхой. Экономическа һургуулинуудай шагнагшадай олонхинь социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана, һайн һайхан хэрэгүүдэй эхи табина. Гэхэтэй хамта, экономическа һуралсал хаа хаанагүй һайнаар, үйлэдбэриин асуудалнуудтай нягта холбоо барисаатайгаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Министерствэнүүд, албан зургаанууд болон КПСС-эй обкомой таһагуудай зүгһөө энэ хэрэгые хинаха, шалгаха хүдэлмэри үшөөл аша үрэ багатай байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Партийна организацинуудай үзэл сурталай саг үргэлжын нүлөөн хадаа ажалшадай морально-политическэ түхэл шэнжын, коммунис абари зангай болбосорон хүгжэхэдэ туһална. Эдэ бүгэдэ нэн түрүүн ажалай болон политическэ эдэбхиин дээшэлхэдэ эли тодоор харагдадаг ха юм. Гэбэшье социалис ажаһуудалай ёһо гуримуудые хазагайруулан эбдэдэг.

Партийна болон ниитын организацинуудай олон тоото хэмжээнүүдые абаашье һаань, архи ууха ябадалтай тэмсэл зарим коллективүүдтэ муугаар ябуулагдана. Предприяти соо ажалай үедэ архи ууха ушарнуудтай илангаяа эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, иимэ ушарнуудай дайралдадаг предприятинуудта ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын гол шэглэлтэй хүдэлмэри үшөөл һайнаар ябуулагданагүй ха юм.

Гэхэтэй хамта, үйлэдбэри эмхидхэгшэдэй, коллектив хүмүүжүүлхэ харюусалгата тушаалтай зоной дундашье ажалай үедэ архи ууха ябадалнуудай ушардаг байһандань бүришье ехээр голхормоор.

Хүн бүхэнэй тэгшэ адляар, алишье талаһаа болбосон түхэлтэй байхаар хүгжэхэ, хүмүүжэхэ эрхэ байдалай жэлһээ жэлдэ һайжаржа байһаниие бидэнэр харанабди. Материальна һуудал байдалай һайжаралга ажалшадай духовно эрилтын ургаһаниие гэршэлнэ. Гэбэшье, заримашуул хара хубиингаа талые хараад лэ, хомхой хэнтэг ябадал гаргаад лэ, зөөри зөөшэ суглуулхые оролдоод лэ ябадаг. Бидэнэр һайн һайхан мебель, машина ажалша хүн бү абаг, гоёор бү хубсалаг гэнэгүйбди, харин эдэ бүгэдэ ниитын хэрэгые бү халхалаг гэжэ хэлэнэбди.

Хэрбээ иимэ юумэнэй обществодо ехэ һаад ушаруулдаг һаань, коммунистнуудай, коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ «үбшэндэ» нэрбэгдээ хадань, энэ һаад тойбонь хэдэн дахин ехэ болохо ушартай.

Буржуазна үзэл сурталда эбсэшэгүйгөөр хандахаар, атеист байхаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ тухай олон асуудалнуудта элидхэлшэ тогтоно. Тингээд залуушуулай үзэл сурталай хүмүүжүүлгэ тухай хэлэхэ зуураа, коллектив соогоо хүндэтэй, нэрэтэй һурган хүмүүжүүлэгшэдые наринаар шэлэн олохо хэрэгэй тон шухала байһаниие онсолон тэмдэглэбэ.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Бадиев иигэжэ хэлээ:

— Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие тон орёо, зохёохы удх хэлэхэдэ болоно. энэ хэрэгтэ ёһы эдэбхигүйгөөр яа жа болохогүй. Ху гын хүдэлмэриие но аргаар ябуулха нэбтэрүүлхэдээ, партийна органи секретарьнуудай бо рин үзэл суртал эдэбхитэдэй бэлэдх жаруулха шухала.

Агуухэ Октябри циалис революции лэй ойн һайндэр бү бэ. КПСС-эй ЦК-гай риин 60 жэлэй о тогтоол соо энэ жа үйлэ хэрэгэй бү түүхэтэ удха шана нээр харуулагдана энэ ойдо бэлэдхэл партийна организа урда табигдажа ба рилгонууд тодорх һэн.

Партийна организ хэндэ Октябриин 6 ойн угтамжада зор һан хэмжээ ябуул түсэб табигдажа, б дэхэ болоно. Тии тябриин революции дэлхэйн-түүхэтэ удх рые, В. И. Ленинэй нууд соо, КПСС-эй рондын коммунис нэй документнүү КПСС-эй ЦК-гай Г на секретарь Л. И. вэй, партиин бусад рилэгшэдэй элидхэ үгэнүүд соо заагда бари болон тобшо олониитэдэ ойлгуу лаар горитой т ябуулагдаха ёһотой.

Социалис мүр саашанхи хүг КПСС-эй XXV түүхэтэ шиидхэбэ бэелүүлхын түлө дай тэмсэлэй улам жэн бадарха хэрэгтэ хы хүдэлмэриин ех үзүүлхэ байһании

◆◆

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ болобо. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой хоёрдохи секретарь **Г. Д. Басаев** түрүүлэн үгэ абаба. Партиин XXV съездын һүүлээр КПСС-эй горком ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгые комплексноор ябуулха гэжэ оролдоһон байна, — гэжэ нүхэр Басаев хэлэбэ. Энэ асуудал зүбшэгдэжэ, үзэл сурталай хүдэлмэриин холын хараатай түсэб зохёогдоно. Авиационно, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор» заводууд, ЛВРЗ, мяха-консервын комбинат, городой дүрбэн институдууд иимэ түсэбүүдые табиһан байна. Эдэ түсэбүүд үшөө тон һайн гэхын аргагүй ааб даа. Тиигэбэшье, энэ хүдэлмэриин эхин эдэ түсэбүүд лэ болоно бшуу. Партийна эхин олон организацинууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин холын хараатай хамтадхамал түсэб табижа эхилээ. Эдэ бүгэдэнэй ашаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шэглэлтэй болгохо гэһэн юм.

Үзэл сурталай эдэбхитэдтэй ябуулдаг хүдэлмэри нэгэ гуримтай болонхой. Энээнэй ашаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанар зарим тэды һайжараа.

Лекционно пропаганда зарим тэды һайжараа. Уншагдадаг лекцинүүдэй темэнь олон ондоо болоо. Городой предприятинуудта, эмхи зургаануудта, организацинуудта 50 гаран лектори хүдэлнэ. КПСС-эй XXV съездын материалнуудаар эдэ лекторинуудта лекцинүүд уншагдана. Мүн политинформаторнуудай хүдэлмэришье һайн тээшээ хубилжа байна.

Социалис мүрысөөн хадаа ажалшадые политическэ, ажалай ба абари зангай талаһаань хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие хамтаруулдаг хүсэн мүн.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхын түлөө, 1976 оной арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа, Улаан-Үдэ город РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа.

Энээнтэй хамта үзэл сурталай хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудта нүхэр Басаев тогтоһон байна. Хүмүүжүүлгын хэрэгтэ комплексноор хандажа ябуулха гээшые партийна бүхы организацинууд тон шухала гэжэ үшөө тоолоногүй. Тиимэһээ үзэл сурталай хүдэлмэриин холын хараатай түсэб хараалаагүй, хуушанай хяраар хүдэлһөөр зандаа. Шэлэй ба пивын заводуудай, Кировэй нэрэмжэтэ заводой, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой партийна организацинуудта иимэ дутагдалнууд бии байна. Хоёрдохи дутагдал юуб гэхэдэ, үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай тоогоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэри сэгнэдэг гурим бии байһаар. Тиимэ дээрэһээ үзэл сурталай хүдэлмэриин ашаг үрэ үшөө багашаг байна. Энэ шалтагаанһаа боложо, город дотор гэмтэ ябадал гаргаха ушар үсөөрнэгүй. Мүн ажалай журам эбдэхэ, ажалһаа хожомдохо гэхэ мэтын ябадал гараһан зандаа.

◆◆

— Үзэл сурталай ба эмхидхэлэй хүдэлмэриие хоорондонь холбоотойгоор ябуулхын тулада партиин Прибайкалиин райком, партийна эхин организацинууд оролдодог гээшэ, — гээд КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Е. Шелковников** хэлэбэ. Арбадахи табан жэлдэ аймагай ажалшадай үмэнэ ехэ зорилгонууд табигданхай. 1975 онтой сасуулхада, промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха хэрэг 18 процентээр ургаха ёһотой. Табан жэлэй эсэстэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн табан жэлтэй сасуулхада, таряа ба овощ 20, һү — 25 процентээр, хартаабха болон мяха гурба дахин шахуугаар ехэ болгохо хараатай. Мүн бусадшье һалбариин ажалшадай үмэнэ ехэ зорилгонууд табигданхай. Иимэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада партийна организацинууд эмхидхэлэй ба суртал бодолой ехэ хүдэлмэри ябуулха болоно. Сэлэнгын модоной баазын, Байгалай, Итанцын, Еловско леспромхозуудай, «Прибайкальский» совхозой болон бусад эмхи зургаануудай партийна организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэри бүхы дээрэнь ябуулха талаар зарим тэды дүй дүршэлтэй болоо. Энээниинь юһэдэхи табан жэлэй дүнгүүдшье гэршэлнэ. Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие бүхы дээрэнь шадамараар ябуулха талаар Сэлэнгын модоной баазын партийна организациин хүдэлмэридэ оратор тогтобо. Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэри комплексноор эмхидхэһэнэй ашаар тус предприяти юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Һүүлэй үедэ районой партийна организацида ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тусхай гурим бии болонхой. Лекци, элидхэл, политическэ мэдээсэл, хөөрэлдөөн — эдэ бүгэдэн ниитын эрдэмэй һуралсалтай зохилдуулан ябуулагдадаг байна. Хүмүүжүүлгын эдэ хүдэлмэри бүхы дээрээ ажалшадые үнэн мэдэрэлтэйгээр, һайн һайхан абари зантайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ сүм зорюулагданхай.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин нэгэ шэглэл — социалис мүрысөөн болоно. Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы хүсые сүм хэрэглэхэ, мүрысөөе олон янзаар эмхидхэхэ гэжэ оролдогдоно.

Ажалай коллективүүдтэхи асуудалнуудые бүхы дээрэнь шиидхэхэ зорилгоор 1973 онһоо аймаг дотор предприятинуудай, ажахынуудай, һургуулинуудай үдэрнүүд эмхидхэгдэдэг болонхой. Хүнүүдтэй хүдэлхэ энэ арга хэрэглэхэдэ, социальна, үйлэдбэриин ба культурна ажаһуудалай асуудалнуудые бүхы дээрэнь шиидхэхэ арга олгоно.

Партийна хүдэлмэри гээшэ олон янзаар ябуулагдадаг байна. Тиин хүн зоной һанал бодол, эрилтэ, хараа түсэб, абари зан мэдэжэ хүдэлхэ гээшэ тон шухала. Мүнөөнэй эрхэ байдалда бидэндэ бүришье ехэ эрилтэ табигдана.

Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэхэ, тингэжэ холын хараатай түсэб табяад бэелүүлжэ байһан тухайда КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **В. У. Дарханов** хэлэбэ. Аймаг дотор хүдэлмэришэн ангиин тоо олошоржо, 57,9 процент болоо, тэрэ тоодо хангалгын албанай хүдэлмэришэд 14,4 процент болоно. Эдэнэй бүхы талаһаа хубилна, 54 процентнь дээдэ, дунда, хүсэд дунда бэшэ эрдэмтэй зон болоно. Мэргэжэлэйнгээшье талаар эдэнэр ехэ хубилһан байна. Хоёрдохи хүдэлмэришэн бүхэн ГПТУ дүүргэһэн, гурбадахи механизатор бүхэн мэргэжэл олгодог хүдөөгэй училищи дүүргэһэн байна. Энээнтэй хамта тарлашадшье хубилаа. Эдэнэр хамтаарла хүдэлжэ, сэдьхэл бодолынь тон ондоо болоо, эрдэминь, культурань дээшэлээ. 50 гаран процентнь дээдэ, дунда ба хүсэд дунда бэшэ эрдэмтэй болонхой. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта залуушуулшье олон ааб даа. Эдэ бүгэдые дууһан хараадаа абажа, суртал бодолой хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэхэ табан жэлэй түсэб табинхайбди.

Аймагай ажахынуудта социально-культурна ажаһуудалай барилгануудай хэгдэһэн тухайда оратор хэлээ. Бүхы совхозуудта шахуу комплексно полевой станууд, Улаан булангууд бии юм. Мүн бэшэшье барилганууд хэгдэнхэй. Жэшээнь, Үдын совхоздо 1973 онһоо сүүдхээрээ хүдэлдэг хүүгэдэй саад бии. Хэды иимэ байбашье, мүнгэ зөөриин дуталдадаг дээрэһээ хараалагдаһан бүхы барилганууд бодхоогдоногүй.

КПСС-эй райком ажал ябуулгадаа хүмүүжүүлгын бүхы хэрэгсэлнүүдые, хамта дээрэнь хэрэглэхэ гэжэ оролдодог. Политическэ ба экономическа һуралсалые ашаг үрэ ехэтэй болгохын тулада хэмжээнүүд абтана. Бэлэдхэл һайнтай, дүршэл ехэтэй хүнүүдые пропагандистаар табигдана. КПСС-эй XXV съездын материалнуудые, бусад шухала документнүүдые гүн гүнзэгыгөөр шудалха зорилго табигданхай. Эдээниие пропагандистнар бэелүүлхэ байна.

Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин аша үрэ дээшэлүүлхын тулада үзэл сурталай эдэбхитэдтэй нэгэ гуримтайгаар һуралсал ябуулагдадаг болоо. Аймаг дотор лекциин үдэр тогтоогдонхой, ниитэ политическэ хүдэлмэриин гурим бии болгогдонхой. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам шангадхажа, хомхойрхо, хулиган ааша гаргаха гэхэ мэтын харша ябадалнуудые усадхаха хэрэгтэ үзэл сурталай бүхы зэбсэг хэрэглэдэг байнабди.

Агуу Октябриин 60 жэлэй ойе аймагай ажалшад нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада оролдоно. Гүрэндэ мяха худалдаха кварталай түсэб февраль һарада дүүргэгдээ, һү худалдаха түсэб мартын 15-да, үндэгэ — мартын 17-до дүүргэгдэхэ. Хонидой түл абалга яһала һайнаар ябажа байна. Аймагай түрүү хонишод, һаалишад, луговодууд Совет засагай ехэ һайндэртэ ажалай бэлэг барихаар бэлдэнэ.

Локомотив вагон заһабарилгын заводой коллективтэ суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүршэл тухайда тус заводой токарь, Социалис Ажалай Герой **Б. З. Поздеев** тогтожо хэлэбэ. Ажалшадые хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэхэ түсэб табигданхай. Партийна комитет, цехүүдэй партийна организацинууд хүн зоной ажаһуудаг газартань политическэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Тингэхэ зуура бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха, харюусалга дээшэлүүлхэ шухала. Заршам, журам эбдэдэг хүнүүдые элишэлхэ, архи ууха болон ажалдаа хайша хэрэгээр хандаха ябадалые халхалжа болохогүй. Эдэ бүгэдые залан сэхэ шүүмжэлжэ усадхадаг коллектив хадаа болбосорол ехэтэй, ажалай һайн уларилтай газар гэжэ тоологдохо байна. Эдэ бүгэдэндэ коммунистнууд тон ехэ үүргэтэй гээшэ.

Заводой коллективтэ суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бүхы арга зэбсэг хэрэглэгдэдэг байна. Тиигээшье хадаа манай ажалда дутагдалгүй гэхын аргагүй. Үзэл сурталай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ашаг үрэ ехэтэй болгожо, предприятияа, социалис городоороо үндэр культуратай болгохо, гүрэнэй түсэб, социалис уялга бэелүүлхын түлөө манай коллектив тэмсэхэ байна.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүнгүүд тухай, байгша оной хоёр һарын дүнгүүд тухайда Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой директор **Н. Н. Найданов** тогтобо. Тиихэтээ хамта социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг улам һайжаруулха тухай оратор хэлээ. Суглаанууд дээрээ хамтаараа хэлсэжэ, хүн бүхэнэй, мүн хамтын уялгануудые абаха гээшэ хүдэлмэришэдэй политическэ, үйлэдбэриин эдэбхи дээшэлүүлдэг гэжэ бодото байдал харуулба. 1976 оной түсэб дүүргээд, 2330 центнер һү, 360 центнер мяха түсэбһөө гадуур тушаагаа һэмди. Мүн бэшэшье дүнгүүд яһала һайн. Арбадахи табан жэл гээшэмнай ашаг үрэ, шанарай табан жэл гэжэ соносхогдонхой. Тиимэһээ энэшье талаар манадай үрэ дүн яһала бии. Мүн энэ жэлыешье яһала һайнаар эхилээбди. Байгша оной январь һара соо мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Тэрэнэй 76 процентнь тарган мяхан тушаагдаа.

Ажалшадай байдалда хабаатай культурна ажаһуудалай барилганууд манда үшөөл дутуу байна. Тэлэмбэдэхи клуб багахан, спортивна зал үгы, хүгжэмэй һургуули үгы, 300 һуудалтай Соёлой байшангай проект табиха захил хэгдээ. Тэлэмбэдэ соёлой байшан, Целиннэ тосхондо найман жэлэй һургуули барюулха хэрэгые шамдуулха хэрэгтэй.

Ажалшадые политическэ, ажалай, абари зангай талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэжэ байһан тухайда КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Д. Моглоев** тогтожо хэлэбэ. Залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүдөөгэй һургуулиин онсо ехэ үүргэ тухай оратор тогтобо. Һурагшадые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэһээ гадна, ажалда һургаха, ажабайдалай ехэ замда бэлдэхэ газар һургуули болоно. Энэ талаар аймагай һургуулинуудта юу хээн хэгдэнэ. Юһэдэхи, арбадахи классай һурагшадые механизаторай мэргэжэлтэй болгожо гаргана. Хүдөөдэ ганса механизаторнууд хэрэгтэй бэшэ, мүн хангалгын албанай, худалдаа наймаанай, барилгын мэргэжэлтэд хэрэгтэй. Тиимэһээ саашадаа аймагай центрэй гурбан һургуулида иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэдэг болгохо хараатайбди.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ соёлой эмхи зургаануудай үүргэ ехэ. Манай аймагта «Саяан» гэжэ дуу хатарай ансамбль бии. Мүн уран зохёолшодой нэгэдэл бии юм. Эдэнэй хүдэлмэриие партиин райком шэглүүлэн ударидажа байдаг. Тиигэжэ эдэ хоёр коллектив аймагай ажалшадые культурна талаһаань хангадаг юм.

Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ашаг үрэ ехэтэй болгожо, абаһан социалис уялга, гүрэнэй түсэб дүүргэхын түлөө олониитые элсүүлхэ байнабди.

Ажалшадые үзэл сурталай-политическэ талаар гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин тусгаар гуримтай олон тогтонижоһон тухай, иимэ хүдэлмэриие ябуулдаг дүй дүршэл тухай ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой директор **И. С. Медведев** тогтобо.

Мүнөө үеын гол зорилгонуудтай зохилдуулан, заводой партком нёдондо май һарада КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партийно-эмхидхэлэй, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые зохёоһон байна. Эдэ хэмжээ ябуулганууд КПСС-эй обкомой бюрогоор һайшаагдаа һэн. Тэдэнэй үндэһөөр үзэл сурталай хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэн ябуулха холын хараатай түсэб парткомоор табигдаһан юм.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Медведев марксистско-ленинскэ һуралсалые һайжаруулха, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлхэ асуудалда заводой партком анхаралаа ехээр хандуулна гэжэ тэмдэглээ. Энэ шухала хэрэг эмхидхэн ябуулха хүдэлмэридэ пропагандистнууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэй дийлэнхи олониинь КПСС-эй гэшүүд, предприятиин хүтэлбэрилхы тушаалтад олон ахамад мэргэжэлтэд болоно. Өөрынгөө ниитын даабариие эрхимээр дүүргэдэг пропагандистнуудые нэрлэн дурдаа.

Мүнөө үедэ 245 политинформаторнууд вторник бүхэндэ коллективэй ажалшадта КПСС-эй XXV съездын материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй, КПСС-эй ЦК-гай абаһан Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ой тухай тогтоолнуудые тайлбарилан ойлгуулжа байдаг.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, социалис мүрысөөнэй эмхидхэлые улам һайжаруулха талаар заводой дирекциин болон парткомой хүдэлмэри тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгы тогтоо.

— Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар КПСС-эй XXV съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ зуураа, аймагай партийна организацинууд өөһэдынгөө ябуулдаг үзэл сурталай хүдэлмэриие холын хараатайгаар түсэблэн эмхидхэдэг болонхой. Тиихэдээ аймагай ниитын ажабайдалай бүхы талыень хараадаа абадаг, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэреэ бүри гүнзэгырүүлхэ гэжэ партийна организацинууд оролдолгоёо гаргана, — гэжэ КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников** үгэеэ эхилһэн байна.

КПСС-эй райком түбхын түрүүндэ ажалшадай болон коммунистнуудай алибаа һуралсалда анхаралаа ехээр хандуулдаг байна. Мүнөө аймаг дотор политическэ һуралсалай 77 кружогууд, партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуули хүдэлнэ. Тэндэ 1500 шахуу хүн һуража байдаг. Гадна юрэнхы дунда һургуулинуудай болон Бага-Һуналейн СПТУ-гай һурагшадые политическэ мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал мүн табигдана.

Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой оёдолой «Туяна» гэжэ нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиалай, Хёлгын леспромхозой болон бусад партийна организацинууд политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг байна. Эндэ һурадаг хүнүүдэй олонхинь ажалай түрүүшүүл. Пропагандистнарай һуралсал эмхидхэхэ, тэдэнэй бүридэлые һайжаруулха талаар КПСС-эй райком болон партийна организацинууд али бүхы хэмжээнүүдые абана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулан томодхохо, промышленна үндэһэн һуури дээрэ хүгжөөхэ асуудалай гүнзэгы удха шанартай байһан тушаа үгэ хэлэгшэ онсо тогтоо. Энэ хэмжээ ябуулга хадаа хүдөө нютагуудай ажабайдалда үндэһэн хубилалта асарха байна бшуу. Үйлэдбэриие томодхолго хадаа коллективэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам аша үрэтэйгөөр ябуулха арга олгохо байна. Гэхэ зуура энэ талаар манай аймагта шиидхэгдэнэгүй асуудалнууд үшөө олон байһаар гэжэ тэмдэглээ. Түбхын түрүүндэ жэжэхэн тосхонууд аймаг дотор үшөөл олон бии. Тиимэ газарта клуб, һургуули, ясли сад, гэхэ мэтын барилгануудые бодхоохо аргагүй болоно.

Һүүлэй табан жэлэй үедэ аймагай дунда һургуулинуудые хоёр мянга гаран һурагшад механизаторай мэргэжэлтэй болоһон үнэмшэлгэтэй дүүргэһэн байна. Тэдэнэй 500 шахуунь нютаг нютагтаа хүдэлмэрилнэ. Һургуулиин һурагшадые ажалда дуратайгаар һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулагдажа байһан тухай тогтохо зуураа, «Победа» колхозой партийна организациин хүдэлмэриин дүй дүршэлые онсолон харуулаа.

Агуухэ Октябриин революциин 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй районой ажалша коллективүүдэй дунда улам үргэнөөр дэлгэржэ байһан тухай үгынгөө эхиндэ КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь **В. Н. Башкеев** тогтоһон байна. Промышленна предприятинуудай таба мянга гаран хүдэлмэришэд нёдондо жэлэйнгээ социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Республикынгаа ниислэл Улаан-Үдэ хотые болбосон түхэлтэй болгохын түлөө тэмсэл район дотор улам үргэдэжэ байна.

Үзэл сурталай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлхэ, энэ хэрэгые комплексноор эмхидхэн ябуулха талаар районно партийна организациин хэжэ байһан ажал ябуулга тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгы тогтоо. Энэ асуудалаар нёдондо зун КПСС-эй райком научно-практическа конференци үнгэргэһэн байна. Һая үнгэрһэн КПСС-эй райкомой пленум дээрэ энэ асуудал тусгаар зүбшэгдэжэ, үзэл сурталай хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэхэ хэмжээ ябуулганууд баталагдаа һэн. Мүн тэрэшэлэн Агуухэ Октябриин 60 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтаха хэмжээ ябуулганууд тэрэ пленум дээрэ хараалагдаһан байха юм.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие Буряадай мебелиин ба модо болбосоруулдаг комбинадай партийна организациин болон дирекциин ямар гуримтайгаар эмхидхэдэг байһыень үгэ хэлэгшэ тодорхойгоор баримталан харуулаа. Үнэхөөрөө, эндэ ажал оньһожоруулха, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, ажаллаха арга боломжо һайжаруулха гэхэ мэтэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада 140 квартиратай байрын гэр, 140 һууритай үхибүүдэй саад, спортивна зал, Дээдэ-Онгостойдо, мүн Байгалай эрьедэ амаралтын баазанууд, хоёр теплицэ гэхэшэлэн баригдаһан байна. Комбинадта хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэдэй үхибүүд саад болон ясляар хангагданхай. Энэ ушар хадаа хүдэлмэришэдэй һуудал байдалай һайжаржа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин улам аша үрэтэй боложо байһые баримталан харуулна бшуу.

Иимэрхүү холын хараатай хүдэлмэри нарин сэмбын комбинадта, трикотажна фабрикада, геологоуправлениин лабораторидо, ашаа зөөлгын хоёрдохи предприятида, медицинскэ училищи, 35-дахи һургуули болон 8-дахи профтехучилищида ябуулагдадаг байна.

Тиихэ зуураа ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри районой зарим предприятинуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг тухай үгэ хэлэгшэ тогтоо. Октябрьска райондо байрын гэрнүүдые барилга хурдан түргэнөөр ябажа байна. Хэрбээ 1959 ондо эндэ 43.5 мянган хүн зон ажаһуудаг байһан һаа, мүнөө 110 мянган хүн ажаһууна. Гэхэ зуура культурно-ажаһуудалай физкультурно-спортивна гэхэшэлэн хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ х эмхи зургаануудай, гуулинуудай байш бодхоолгын гээгдэж һон тухай хэлээ.

КПСС-эй XXV шиидхэбэринүүд бо тоолнууд соо заагда сурталай-политическ эмхидхэлэй хүдэ ябуулха заабаринуу лүүлэн, районой профсоюзай болон лой организацинууд хала хэрэгые комп эмхидхэн ябуулха, Октябриин революц жэлэй ойдо һайнаар асуудалнуудта анхар со хандуулжа байн КПСС-эй Советскэ хоёрдохи секретарь **Ячменева** тэмдэглэ

Тиихэ зуураа, «Э шина», судна бүтэ водуудай, оёдолой нэгэдэлэй, горпро зарим министерст болон һуралсалай гаануудай партийна зацинууд үзэл сурт дэлмэри ябуулха баян дүй дүршэлтэй ень элирхэйлэн Түбхын түрүүндэ тээлгын заводой организациин хү жэшээ болгон дурад дэ социалис мүрысө наар эмхидхэгдэнэ, хүдэлөөнүүд мүндэ ральна болон мат элдэб янзын урмаш хэрэглэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта районой болон зарим организ ажал ябуулгада горо тагдалнуудай бии тэмдэглээ. Доторой боломжонууд гүйсэ лэгдэнэгүй. Аша гаргаша хэгдэнэ, а лон ниитын журм ушарнууд үзэгдэнэ, хэрэгтээ харюусал хандахашье барим бии байһыень үгэ тодорхойлоо.

Саашань үгээ лүүлхэдээ, нүхэр районой уран мэ залуу хүдэлмэр ажал ябуулгада у тагдалнууд тушаа хы ажаглалтануудаа байна. Энэ ушар залуу артистнуудаа раашадай хүдэлм баатай. Зарим ну хай һамуу ябадал ажалай болон пар рам эбдэнэ, дээрэ гаргана, архидана хэдтэй КПСС-эй партийна орга али болохо хүдэлмэ на.

КПСС-эй обком дээрэ Зүүн Сибири логическа инстит **Д. Ш. Фролов**, Ти ментын заводой секретарь **А. М.** республикын Мини Советэй дэргэдэхи аюулгүйе сахиха түрүүлэгшэ **В. А** ВЛКСМ-эй обком тарь **А. И. Лос** республикын Мини Советэй телевид радио-дамжуулгын комитедэй түрүү **Митыпов** гэгшэд у байна.

Пленумэй эсэстэ обкомой нэгэдэ **А. У. Модогоев** үгэ хэлээ.

Пленум зүбшэ асуудалаараа зохи батал͏ан абаа.

ОКТЯБРЬ 60 ЖАРГАЛАЙ ЗАМААР

ЗУУН ЖЭЛНҮҮДЫЕ АЛАДЛАН...

Туркестаншье байхагүй (урданай России империин харьяата Дунда Азидахи дарлагдажа, мүлжэгдэжэ байһан заха хизаар нигэжэ нэрлэгдэдэг байһан). Тэрэнэй орондо мүнөө СССР-эй дүрбэн союзна — Киргизэй, Таджигай, Туркменинн Узбегэй — республиканууд мүндэлэнхэй. Тэдэнэй алинайшье жэшээ дээрэһээ соёлой хубисхал гээшэ юуб, тэрэниие манай орондо юун гээд ойлгоноб гэжэ түбэггүй мэдэхээр. Жэшээлхэдэ, Ташкент хотодо Африка, Азиин оронуудай залуу уран зохёолшодой уулзалгын болоходонь, Киргизэй гайхамшаг, хоморой хүн тухай хэлэгдээ һэн. Энэ уулзалгада хабаадаһан айлшадай дунда 47 наһатай прозаик Чингиз Айтматов бии байгаа. Зохёолшын номууд дэлхэйн арадуудай 45 хэлэн дээрэ 130 дахин 6 миллионһоо дээшэ хэһэгээр хэблэгдэн гаранхай. Хоридохи зуун жэлдэ, Совет засагай үедэ үзэг бэшэгтэй болоһон арадай дундаһаа имэ зохёолшон урган гараа.

1975 ондо Америкын Холбоото Штадуудта СССР-эй Ехэ театрай гастролеор ябаһадань, киргиз дуушан Булат Минжилкиевые американецууд нэрьемэ альга ташалгаар угтадаг байба. Энэ баас хоолойтой дуушан «Борис Годунов» гэжэ оперодо гол ролиинь наадажа, олоной магтаал гайхалда хүртөө һэн. Софи хотодо болоһон конкурсын алтан медальда хүртэһэн, Тулузада Гран при шагнал абаһан дуушантай танилсахадаа, социалис революциһаа урда киргизүүд олон аялга тааруулан дууладаг хоор гээшые, хүгжэмэй элдэб инструментнүүдээр наададаг ансамбль, театр, уран зураг гэхэ мэтые... мэдэхэгүй байһан гэхэдэ, олон хүнүүд этигэхэгүй. Киргизэй кино буулгагшад оройдоо хорёод жэл хүдэлжэ байбашье, һүүлэй жэлнүүдтэ бүхэсоюзна болон уласхоорондын кинофестивальнууд дээрэ 10 гаран шан призүүдые абаһан юм

Имэ юумэн түйлагдажа шадагдахагүй шэнгеэр һанагдадаг байһан

19-дэхи зуун жэлэй үеын ородой интеллигентнэр-демократууд Европодохи Россин бүхы хүн зониие ядахын сагта эхин шатын эрдэм һургуулитай болгохын тула 250 жэл хэрэгтэй гэжэ тухайлдаг байгаа, энэнь юрэдөө хорин хоёрдохи зуун жэлдэ бэелүүлэгдэжэ магад гэжэ тоолодог байһан. Тиин гэһэй, тэрэ зорилго Совет засагай жэлнүүдтэ «үни заланда» бодото дээрэ бэелүүлэгдээд, бүхы хүн зомнай дунда эрдэмтэй болонтожо байна бшуу.

Энээниие Совэдүүдэй бэелүүлжэ эхилхэнь айхабтар бэрхэтэй зорилго байһан юм. Хэдэн зуун жэлэй гээгдэнги зэрлиг байдалһаа мүнөө сагай соёл культурын орьёлдо хүрэтэр алхамые оронойн арадууд нэгэл үетэнэй наһан соо хэжэ шадаха гэхэдэ, этигэхэ хүнүүд баруунай гүрэнүүдтэ үсөөхэн лэ байһан юм. 1957 ондо, оронойн дэлхэй дээрэхи түрүүшын хэмэл одые ниидхүүлхын урдахана, «Нью Йорк геральд трибюн» нигэжэ бэшээ һэн: «Ракетэ бүтээлгын талаар Америкын Холбоото Штадуудые СССР хэзээшье түрүүлхэгүй», юундэб гэхэдэ, «эрдэм болон гэгээрэлэй талаар «болбосоронги нацинуудһаа» СССР холо гээгдэнги байһаар...»

Хэмэл одоной хаа хаанагүй соностодог «бип-бип» гэһэн суута дохёо сэлмэг тэнгэриин гэнтэ нээрһэл мэтээр угтагдаа бэлэй. «Эрдэм, техникын имагтал дээдэ гарай кадрнуудтай, математикын, физикын, химиин, металлургиин талаар ажаллаха эрхим арга боломжонуудтай гүрэн имэ баатаршалга гаргажа шадаха» гэжэ тиихэдэ «Нью Йорк таймс» бэшээ һэн. Хайшан гээд СССР имэ мэргэжэлтэдые олобо гээшэб гэжэ нүгөөдэ зариман гайхаһан байха. Хитын саанаһаа тэдэниие [illegible]ггүй-мнай бүгэдэндэ [illegible] ааб даа. Харин тиихэдэ манай оронойн эрдэмтэдэй тоо зургаа-долоон жэлэй туршада хоёр дахин олошордог (Америкэдэ имэ ургалта 10 жэл соо, Баруун Европодо 15 жэл соо болодог байгаа).

1914 онһоо 1976 он болотор эрдэмтэдэймнай тоо 100 дахин нэмэжэ, хамта дээрээ 1 миллион 200 мянга гаран хүн болоһон байна (энэмнай бүхы дэлхэйн эрдэмтэдэй дүрбэнэй нэгэ хубинь болоно, тиин гэһэй СССР-эй хүн зон дэлхэйн хүн зоной арбан зургаанай нэгэ хубинь болоно).

Үнгэрһэн сагай баялиг үлэгдэл гү? «Гэгээрэлэй, эрдэм болон болбосоролой талаар имэ ехээр тонуулһан арад зонтой зэрлиг орон — Россиһаа ондоо нэгэшье орон Европодо үлөөгүй» гэжэ В. И. Ленин 1913 ондо тэмдэглэһэн юм. Арад зонойнь диилэнхи олониинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан (Дунда Азида, Сибирьтэ энэ тоо 96—99 процент болодог байгаа).

Гэхэһээ гадна, Агууехэ Октябриин социалис революциин илаһанай һүүлээр хуушан интеллигенциин олохон түлөөлэгшэд Эхэ ороноо орхижо гараһан юм, энэнь хүсэлдэшэгүй хохидол шэнгеэр һанагдадаг бэлэй.

Зоной имэ барга харанхы байдалые хюдалдаата дайнуудаар (дэлхэйн нэгэдэхи, удаа тээнь 1918—1920 онуудай граждан дайгаар) үүдхэгдэһэн ажахын һандарал улам һүжэрөөн дэбэргээ һэн.

Гэхэ зуура, социализм байгуулагдажа, үргэн арад зоной хэдэн зуугаад жэлдэ дараатай байһан бэлиг шадабарие һэргээн бадаргаа. Олон тоото үндэһэ яһатан арадууд олон миллион интеллигенциие хүмүүжүүлээ, тэдэнь мүнөө гол түлэб хүдэлмэришэд, таряашадай дундаһаа урган гараһан мэргэжэлтэдээр өөрынгөө зэргые арьбадхадаг байһаар. Хүтэлбэрилхы кадрнууд хаана бэлдэгдэнэб? Союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай секретарьнарай, республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарнууд болон областьнуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 30 гаран процентнь, мүн СССР-эй Министрнүүдэй болон гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 70 шахуу процентнь ажал ябуулгаяа хүдэлмэришэдөөр, таряашадаар эхилһэн байха юм.

Үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхалгаһаа эрдэм, техникын үндэр дэбжэлтэ тээшэ

«Россин арадуудай эрхэнүүдэй Деклараци» (1917 он) хүнүүдэй хоорондохи расын ба үндэһэ яһанай илгаануудые усадхаа һэн. Совет правительство «Багэ яһатанай һургуулинууд тухай» (1918 оной) тогтоол соогоо ород бэшэ арадуудай үхибүүдые түрэлхи хэлэн дээрэнь һургаха һуралсал эмхидхэхээр хараалһан байгаа. Өөрын бэшэггүй байһан 40 гаран арад үзэг бэшэгтэй болоо.

Олон зуун жэлэй гээгдэнги байдалые зайсуулха гээшэ илангаяа Зүүн зүгэй оронуудта бэлэхэн хэрэг бэшэ байгаа. Юрын һургуулиин партада бүхы үхибүүдые, илангаяа басагадые һуулгаха хэрэг гансата бүтэшоогүй юм. Эсэгынгээ зарса, үбгэнэйнгөө богоол байхаар хүмүүжүүлэгдэһэн наһажаалшье эхэнэрнүүд нюурайнгаа хушалта хаяжа, үзэглэл шудалжа эхилхэеэ зүрхэсэдэггүй байһан. Ами наһантаяа тэнсүүлэн ябажа, барга бүдүүлиг байдалтай тэмсэһэн соёлой хубисхалай эхи табилсагшад хэд байгааб гэхэдэ, нэн түрүүндэ нютагай, Совет засагаар эльгээгдэһэн ородшье коммунистнууд байжа, шадагдахагүй гэхээр хэрэгүүдые бүтээдэг байгаа. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха тухай тогтоолой 1919 ондо тунхаглагдаһаар хорин жэлэй үнгэрөөд байхада, 60 миллион хүн уншажашье, бэшэжэшье шадаха болоод байһан юм. Һаял һуража гараһан хүнүүд өөһэдөө багшанар болодог һэн.

1920 ондо Ташкентдэ Туркестанай гүрэнэй университет нээгдээ бэлэй. Һуралсалай хэрэгсэлнүүд болон түхеэрэлгэ Дунда Азиин энэ түрүүшын дээдэ һургуулида Москваһаа эшелоноор эльгээгдээд, граждан дайнай фронтнуудые гаталха баатай болоһон юм. Эрдэм зааха багшанар тэрэл эшелоноор университедтэ ерэһэн байха.

Мүнөө Дунда Азида, Казахстанда бүхы совет дээдэ һургуулинуудай долоонной нэгэ хубинь (860 совет дээдэ һургуулинуудай 120-ниинь) оршодог, гэхэ зуура, эдэ хизаар нютагуудта манай оронойн хүн зоной юһэнэй нэгэ хубинь ажаһуудаг юм.

1939, 1970 онуудай тоо бүридхэлэй хоорондохи үе соо дээдэ, дунда һургуули дүүргэгшэдэй тооые бүхы зоной 1000 хүн бүридэ абаад үзэбэл, Таджикистанда 40-һөө 420 хүн хүрэтэр, Киргизидэ—46-һаа 452 хүрэтэр, Узбекистанда—55-һаа 458, Туркменидэ—65-һаа 475 хүрэтэр ургаа.

Совет засаг тогтоохын урда тээ оройдоошье табигдаагүй зорилго — гээгдэнги байһан заха хизаарнуудта эрдэм наука хүгжөөхэ зорилго шиидхэгдэжэ эхилээ һэн. Нютагуудтахи наукануудай академинууд: 1943 онһоо Узбегэй ССР-тэ, 1946 онһоо Казахай, 1951 онһоо Таджигай болон Туркменинн, 1954 онһоо Киргизэй ССР-нүүдтэ эмхидхэгдэһэн байна. 1961 ондо бүхы союзна республиканuудта имэ академинууд бии болоод байгаа.

Дунда Ази бүхы Совет орон шэнгеэр һүүлэй арбаад жэлэй туршада һалбаран мандаһан эрдэм, техникын түгэс дэбжэлтые бүрин бэлэдхэлтэйгээр угтаа.

Лев БОБРОВ.

(АПН).

НЮТАГТАА ҮЛЭХЭ ГЭЖЭ ШИИДЭБЭ

Манай газетын байгша оной февралиин 26-най номерто республикын дунда һургуулинуудые дүүргэхэеэ байһан һурагшанарта хандажа, Буряад оронoймнoй ажалэй залуу түрүүшүүлэй, табан жэлэй залуу гвардеецүүдэй эльгээһэн нээмэл бэшэг толилогдоо һэн. Энэ хандалга республикымнай һургуулинуудые дүүргэхэеэ байһан арбадахи классай һурагшанарай дунда халуунаар дэмжэгдэжэ байна. Мүнөө Яруунын аймагай Исэнгын дунда һургуулида эдир үетэниие ажалаар хүмүүжүүлхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай, эндэхи арбадахи классай һурагшанарай бултадаа түрэл нютагтаа үлэхэ гэжэ шиидэһэн тухай хөөрэхэмнай. Иигэжэ аха нүхэдэйнгөө нээмэл бэшэгтэ республикымнай һурагшанар бодото хэрэгээрээ харюусажа эхилбэ.

дөө, намартаа, хабартаа тус һургуулиин һурагшанар гүүртэнүүдые, һү һаалиин мал шахан таргалуулгын гүүртэнүүдые, фермэнүүдые, хонишодой бригадануудые шефтээ абана. Эндэ нэгэ һонирхолтой юумэ тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, хоёр тала хадаа бэе бэеынгээ урда харюусалгатай байха ёһотой юм. Жэшээлхэдэ, шефтээ абаһан фермынгээ муугаар хүдэлөө, түсэб уялгаяа дүүргээгүй һаань, һурагшанар баһал энээнэй түлөө харюу бариха уялгатай. Харин шеф классайнгаа һурагшанарай муугаар һураа, журамгүй байгаа һаань, һаалишадшье баһал «улайха, сайха» болоно ха юм. «Энэ ушар ехэ удхашанартай, — гэжэ һургуулиин директор Дамба Шаланович Шагжин хөөрэнэ, — Хэн хэниинышье бэе бэеэ «улайлгаха» дурагүй байна бшуу. Тиимэһээ һурагшанар ходо туһа хүргэхые оролдоно, харин һаалишад, олон ушарта эдэнэр түрэлхид байдаг, үхибүүдэй һуралсалаар, хүдэлмэреэрчь ходо һонирхожо, зүбшэл заабари үгэжэ байдаг байха жэшээтэй. Тон зүб арга гэжэ һананаб» — гээд нүхэр Шагжин онсо тэмдэглээ һэн.

Мүнөө, үбэлэй сагта үйлэдбэриин бригаданuудай гэшүүд зунайнгаа ажалда һайнаар бэлдэжэ байнхай. Совхозой хоёрдохи отделениин ветврач Роза Гармаевна Чимитдоржиевагай ударидалга доро тэдэнэр мал ажалай эрдэмэй гол ёһонуудтай танилсана. Тиигэжэ адууһа мал яажа харууһалха тухай горитой мэдэсэтэй болохонь лаб.

Исэнгын дунда һургуулида мэргэжэл шадабаряар түгэс механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдадаг. Ажалай багша Булад Дашибылович Бандеевэй хүтэлбэри доро долоон хоног бүхэндэ зургаан час соо трактор машина шудалдаг ха юм. Совхоз ехэ туһа хүргэнэ. Һургуулида ДТ—75 түхэлэй шэб шэнэ трактор үгэнхэй. Байгша оной мартын нэгэнһээ совхозой ахамад инженер Баир Петрович Баранниковай ударидалга доро трактор жолоодохо талаар практическэ хэшээлнүүд эмхидхэгдэхэ хараатай.

1977 оной эхиндэ һургуули совхоз хоёрой хоорондо шэнэ хэлсээн баталагдаба. Һурагшанар - механизаторнуудай бригадын мэдэлдэ 200 гектар газар үгтэхэнь. Тэрээнээ һурагшанар элдүүрилхэ, зеленко тариха, ургасынь хойноһоо харууһа хэхэ, намар болоходо хуряагаад, совхоздоо тушааха юм.

Харин совхоз түлишэ болон тоһодолгын материалнуудые миинтээр үгэхэ болонхой. Гадна тарилгын эхиндэ гол түлөөһэнэйнь 40 процентнь уридшалан үгтэхэ гээд хэлсээн соонь бэшээтэй.

Һурагшанар совхозойхидой имэ этигэл найдабарида ехэтэ баясаад, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые даажа абаба. Таригдаһан талмайнгаа гектар бүхэнһөөнь дунда зэргээр 16 центнер зеленко хуряажа абаха, тиигэжэ 3200 центнер ногоон набша намаа түрэл совхоздоо тушааха гэжэ тэдэнэр шиидээ ха юм.

Энэ уялгаяа бэелүүлхэдэнь нүлөөлхэ эрхэ байдал бии болгохо гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд анхарна. Һурагшанарай хүдэлхэ полиин дэргэдэ полевой стан баригдажа байна. Тэндэнь унтаха газар, кухня бии. Гадна транзистор, радиоприемник, библиотекэ, шэнэ газетэ, журналнууд ходо байлгагдаха, эдеэ хоолоор совхоз хангажа байха.

«Совхозой директор Дамба Чимитович Боросгоев, парткомой секретарь Владимир Ешеевич Самбуев, профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Догсон Санданович Цыбенов, нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Митып Дондокович Нимбуев болон бусад манда ехэ туһа, дэмжэлгэ хүргэжэ байдаг, — гэжэ нүхэр Шагжин хэлэнэ. — Тиимэһээ манай эхилһэн бүхы ажал ябуулга имэ урагшатай байна».

Зүб лэ даа. Залуу үетэниие ажалда дуратай байхаар хүмүүжүүлхэ асуудал — бүгэдэниитын хэрэг. Тиимэһээ Исэнгын совхозой, дунда һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэй бэе бэеэ ойлголсожо хүдэлдэг байһандань баясамаар байна.

Имэ гол шэглэлтэй саг үргэлжын хүдэлмэриин үрэ дүн һайн лэ гээшэ. 1977 ондо Исэнгын дунда һургуули дүүргэхэеэ байһан 33 һурагша бултадаа түрэл совхоздоо үлэхэ хүсэлэнтэй байһанаа һая мэдүүлээд, аймагайнгаа бүхы һургуулинуудай арбадахи классай һурагшанарта энэ һайн һайхан үүсхэлыень дэмжэхыень уряалһан байна.

Энэ үйлэ хэрэг Исэнгын олониитые ехэ хүлгүүлээ. Түрэлхидэй болон совхозой хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан зарлагдажа, тус асуудал наринаар зүбшэн хэлсэгдэжэ, совхоздоо үлэхэ болоһон һурагшанарые хаана хүдэлгэхэ тухай асуудал мүнөөнһөө шиидхэгдэһэн байха юм. Тиигэжэ долоон хүн жолоошоноор, 5 хүн механизатораар, 5 хүн хонишоноор, 4 хүн мал адуулагшаар, 9 хүн һаалишанаар ажаллаха болобо. Энээнһээ гадна комсомол-залуушуулай бригада болон фермэнүүдые бии болгохо тухай асуудал шиидхэхэ эрилтэ комсомолой комитедэй урда табигдаа.

Түрэл нютагтаа үлэһэн залуу зондо совхоз хадаа байра үгэхэ, жолоошод болон механизаторнуудта шэнэ техникэ даалгаха, хоёр жэл соо хүдэлөөд байхадань, дуратайшуулыень хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудта һурахыень эльгээхэ юм. Гадна эдэнэрэй хажууда дүй дүршэлөөр баян һурган хүмүүжүүлэгшэдые табижа, мэргэжэлээ һайнаар шудалхадань туһалха байһан тухайгаа Исэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ.

Имэ һайн һайхан хүдэлөөнэй эхин Исэнгын дунда һургуулида табигдаба. Тиигэжэ аймагай хэдэ хэдэн һургуулиин һурагшанар энэ үүсхэл дэмжэһэн тухайгаа мэдүүлээ.

Манай республикын бэшэшье аймагуудта мүнөө жэлдэ дунда һургуули дүүргэхэ эдиршүүлэй имэ гоё һайхан үүсхэл үргэнөөр дэмжэхэ байһаниинь лаб. Ажалай залуу түрүүшүүлэй, табан жэлэй залуу гвардеецүүдэй эдэнэртэ хандажа бэшэһэн бэшэг газетэнүүдтэ толилогдожо, тус хүдэлөөнэй эршэ улам үргэдэхэ, бүри хүсэ ехэтэй болохо хараатай.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

ЭХЭНҮҮДЭЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Эхэ... Ямар нангин, эльгэ зүрхэндэ хододоо дүтэ, урин үгэб даа! Эхэ хүнэй оролдолгын, тэрэнэй халуун анхаралай ашаар бидэнэр тэнжэжэ, хүрьһэтэ дэлхэйе хүлөөрөө гэшхэн ажаһуунабди.

Хэнэйшье мэдэһээр, совет эхэнүүдтэ парти, правительствын зүгһөө халуун анхарал саг үргэлжэ хандуулагдажа байдаг. Үхибүүтэй болоһон эхэнэрнүүдтэ тэдхэмжэ үгтэнэ.

Һаяхан Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр мартын 8-наар дашарамдуулан, совет эхэнэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ: **«Өөһэдымнай хубиин зол жаргал, гэр бүлын зол жаргал, үхибүүдэй ерээдүй Эхэ оронойнмнай хуби заяантай, тэрэнэй амжалта болон түйлалтануудтай таһаршагүй холбоотой гэжэ совет эхэнэрнүүд һайн мэдэнэ».**

Эхэнүүдэй элүүр энхэ ябаал һаа, үхибүүдынь зол жаргалтай байха гээд хэндэшье мэдээжэ. Тиимэһээ ерээдүйн эхэнүүдэй элүүр энхые һэргылэн сахихын түлөө эмшэлэгшэд, врачууд саг үргэлжэ оролдожо байдаг.

1975 он хадаа эхэнэрнүүдэй жэл байгаа. Тиихэдэ республикымнай элүүрые хамгаалгын министерствын, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой үүсхэлээр эхэнэрнүүдэй консультацинуудай хоорондо социалис мүрысөөн эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ мүрысөөнэй дүнгөөр Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой 4-дэхи поликлиникын дэргэдэхи эхэнэрнүүдэй консультаци түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэн юм. Тиихэдэ энэ коллективтэ хоёрдохи шатын диплом мүнгэн шантайгаар барюулагдаа һэн.

Мүнөө энэ коллективэй гэшүүд районой дүшэ гара мянган эхэнэрнүүдэй, ерээдүйн эхэнүүдэй элүүр энхые һэргылэн сахиха талаар нилээд ехэ ажал хүдэлмэри ябуулна.

Эндэ функциональна диагностикын кабинет, терапевт, шүдэнэй врач хүдэлнэ. Тэдэнэр нарайлха эхэнэрнүүдтэ туһатай зүбшэлнүүдые үгэнэ, бэенүүдэйнь элүүр энхые наринаар сахиха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эндэхи участково найман врач нарайлха эхэнэрнүүдые ходо шалган үзэжэ, бэеынь элүүрые хинан хаража байдаг юм. Врачууд У. А. Денисова, О. Г. Кузнецова, С. П. Немерова, Г. А. Кузьмина, акушеркэнүүд Э. Г. Бродская, Г. Н. Панова, Т. А. Меринова болон бусадые эхэнэрнүүд үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ хүндэлжэ, баясхалан ходо хүргэжэ байдаг.

Врач С. П. Немерова, акушеркэнүүд Э. Г. Бродская, Г. И. Панова, Т. А. Меринова гэгшэд—ажалай ёһотой ветеранууд. Тэдэнэр бүхы наһаараа эндэ хүдэлжэ, нарайлха олон эхэнэрнүүдэй бэе һэргылэн сахиһан, туһатай зүбшэлнүүдые үгэһэн байха.

Дүй дүршэлөөр баян врач Екатерина Григорьевна Тармаева иигэжэ хөөрэнэ:

— Эхэ болохо гээшэ ехэ жаргал. Тиимэһээ бидэнэрэй харюусалга айхабтар ехэ болоно бшуу. Илангаяа түрүүшынхиеэ нарайлха эхэнэрнүүдтэй хөөрэлдэхэ, тэдэнэртэ зүбшэл үгэхэ ехэ шухала хэрэг байна бшуу. Эхэнэр бүхэнэй бэе махабад ондо ондоо. Тиимэһээ тэдэнэй элүүр энхын хойноһоо ходо хинан шалгаха уялгатай болонобди.

Октябрьска районой эхэнэрнүүдэй консультациин 4 врач, 7 акушерка нэгэдэхи категориин зиндаатай болонхой.

Мүнөө энэ коллективэйхид агуу Октябриин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ һайнаар хүдэлхын түлөө оролдожо байна.

И. ОЧИРОВА,
ахалагша акушерка.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Функциональна диагностикын кабинедэй врач С. П. Немерова. 2. Врач-терапевт Е. Г. Тармаева нарайлха эхэнэрые үзэжэ байна. 3. Лаборант О. И. Догданова.

О. ОЧИРОВАЙ фото.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

рэмжэтэ шаажан амһартануудые бүтээдэг заводой уран зураашад болон скульпторнууд гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн вазануудые хэжэ эхилбэ. Тиимэ вазануудые «60» тоо, Советскэ Союзай Гүрэнэй герб, Совеэдүүдэй оронойн түүхын онсо үе шатануудые харуулһан зурагууд шэмэглэн гоёно.

Украинын эгээл урданай предприятинуудай нэгэн болохо шаажан амһартануудые бүтээдэг заводой мастернууд Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан сувенирнүүдые хэжэ эхилэнхэй. Алдарта ойн һайндэр болотор тус предприятида 50 мянган сувенир бүтээгдэхээр хараалагдана.

УЗБЕКИСТАН:

ҮХИБҮҮДТЭ ЕХЭ АНХАРАЛ

Мастер У. Ачилов хүбүүгээ хүүгэдэй яслида оруулхын тула оройдоол 1 час «гаргашалаа». Хэрэгтэй документнүүдые суглуулаад, хүбүүтэйгээ яслида ошоходонь, хүмүүжүүлэгшэд хүлеэжэ байгаа.

Ачиловай ажалладаг «Ташкенткабель» заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэд үхибүүдээ саад ба яслинуудта һаадгүй оруулха гүйсэд арга боломжотой болонхой. Предприятиин дирекци ба профсоюзай комитет энэ шухала асуудал ямар аргаар шиидхэһэн байгааб?

Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада үхибүүдэй саад ба яслинуудай хэрэглэмжэдэ тус завод 400 мянган түхэриг гаргашалһан байна. Энэ мүнгэнэй зариманиинь предприятиин сэбэр олзоһоо һомологдоһон юм. Хүүгэдэй эмхи зургаануудай хэрэглэмжэдэ министерство горитойхон мүнгэ предприятида үгэһэн байгаа.

Тус заводой хүүгэдэй эмхи зургаануудые профсоюзай завкомой үхибүүдэй комисси саг үргэлжын анхаралда абаһан байна. Тэрэ комиссиин дурадхалаар, мүн түрэлхидэй ба хүмүүжүүлэгшэдэй эрилтэнүүдые хараада абажа, предприяти шэнэ саад болон яслинуудые барина, газаахиинь болбосон түхэлтэй болгоно.

Гадна үхибүүдэй наадан-хайнууд заводой һомолһон мүнгөөр худалдан абтана. «Ташкенткабель» заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад гол ажалһаа сүлөөтэй сагтаа хүүгэдэй эмхи зургаануудта ерэжэ, һайн дураараа ехэ туһа хүргэдэг заншалтай болонхой. Энэ оной апрелиин 16-да болохо коммунис субботнигой үедэ хүүгэдэй эмхи зургаануудта ехэ ажал хэгдэхээр түсэблэгдэһэн байна.

Заводой хүтэлбэрилэгшэдэй үхибүүдтэ имэ анхаралтайгаар хандаһанай ашаар энэ предприятида ажаллаха дуратайшуул олон болоно, хүдэлмэриһөө гаража ошохо ушар бүри үсөөрнэ. «Ташкенткабель» заводой жэшээгээр хүүгэдэй эмхи зургаануудые саашадань хүгжөөхэ тодорхой түсэб городой олохон предприятинуудта табигданхай.

АЗЕРБАЙДЖАН:

АГААР СЭБЭР БОЛОНО

Кировобадска алюминиин заводой сэбэрлэлгын ехэ комплексын хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада оруулагдажа, предприятиин оршон тойронхи газар дайдые, сөөрэмые сэбэр байлгаха арга олдоһон байна.

Тус предприятида эмхидхэгдэһэн депутадуудай бүлэгэй дурадхалаар сэбэрлэлгын энэ комплекс баригдаһан байха юм. Предприятиин оршон тойронхиие сэбэр байлгаха тухай асуудал тус бүлэгэй саг үргэлжын хиналтада абтанхай.

Кировобад хотын томо бүхы предприятинуудта мүнөө депутадуудай бүлэгүүд эмхидхэгдээд, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Тиимэ бүлэгүүдэй үүсхэлээр депутадуудай саг үргэлжын комиссинуудай заседаниин ба горсоведэй сессиин үзэмжэдэ байгаали хамгаалха тухай шухала асуудалнууд табигдадаг болоо. Городой эгээл гүбтэ байһан асфальтын заводые ондоо газарта «абаашаха» тухай асуудал депутадууд табиһан байгаа. Тиигэжэ мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан, шэнэ технологитой предприяти городой захада бодхогдоо.

(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭРХЭ СҮЛӨӨ «ХАМГААЛАГШАДАЙ» ДУУГАЙ БАЙХАДА

Советскэ Союзһаа намнуулан тонилһон урбагша Буковскотой Сагаан байшанда һаяхан болоһон уулзалгын уласхоорондын үргэн олониитын зүгһөө юундэ шүүмжэлэгдэһэн ба «харсагануудай» станда юундэ альга ташалгаар угтагдаһаниинь гүйсэд ойлгосотой.

США-гай шэнэ захиргаанай энэ аашын хилын саана ямараар анхарагдаһаниие тобшохоноор тайлбарилбал, һанаа зоболго ба зэбүүрхэн буруушаалга гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һанаа зоборитой юумэниинь гэхэдэ, совет-американ харилсаануудта Вашингтоной энэ үйлэ хэрэгэй хойшолонгууд муу нүлөөтэй байха, тиимэһээ уласхоорондын политическэ бүхы байдалда баһал тиимэ байха болоно. Советскэ Союзай дотоодын хэрэгүүдтэ зорюута хамааралга олониитын зүгһөө эрид шууд буруушаагдана. Энэнь Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилготой зүблөөнэй түгэсхэлэй актын гол зорилготой зүршэнэ.

Хэрбээ үндэһэ баримтагүй юумэндэ бэшэ, харин үнэхөөрөө хүнэй эрхэнүүдые эбдэжэ байһан ябадалнуудта һанаагаа зобоо һаа, США-гай правительственна ба пропагандын органуудай өөһэдтөө хэхэ юумэниинь дүүрэн олдохо һэн. Тиигээ һаань, өөһэдынь дэмжэжэ байдаг фашис ба зонхилхы журамуудтай оронуудтахи бодото байдал тухай тэдэндэ хэлэхэ юумэн мүн лэ олдохо байха. Зүгөөр эгээл эндэ гражданска эрхэ ба сүлөө «хамгаалагшад» амандаа уһа балганхай. Холбоото Штадуудта өөһэдтэнь граждан эрхэнүүдые бүдүүлигээр эбдэһэн, Чилидэ мүрдэлгэ хюдалгын хэгдэһэн тухай асуудалаар США-гай президентлэ һаяхан хэгдэһэн хандалга Сагаан байшангай зүгһөө ямаршье анхаралай табигдаагүйнь гайхалтай.

«Пиночедэй хунтын засаглажа байһан Чилидэ хүнэй эрхэнүүдые сахилгын бодото байдалаар зүбшэн хэлсэлгэ хэхын тула Чилиин сенатор байһан Луис Корваланиие Сагаан байшанда урижа асархыетнай Танние эрилтэ ехэтэйгээр уряалнаб», — гэһэн дурадхалтайгаар США-гай коммунис партиин генеральна секретарь Гэс Холл президентдэ хандаба.

«Президент Картер, Америкын политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые сүлөөдэ табиха гээшые национальна түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд гэжэ хараалхыетнай Танние би уряалнаб,» — гээд Хойто Каролина штадай түрмэһөө граждан эрхэнүүдэй түлөө тэмсэлшэ Бен Чейвис бэшэнэ.

Гэбэшье, Сагаан байшан эдэ хандалгануудта мүнөөшье болотор харюусаагүй. Тэрэнэй огто абяагүй байлга ямаршье үгэнүүдһээ үлүү ойлгосотой хаш даа!

Социалис оронуудта «хүнэй эрхэнүүд эбдэгдэжэ» байна гэһэн худал хуурмаг үгэ тараалгаар баруун оронуудта хардалга гүрдэлгын шэнэ кампани юрэ дэлгэрнэ бэшэ. Тэрэнэй уг зорилгонь мэдээжэ. Нэн түрүүн капиталай оронуудта тохёолдоһон политическэ ба социально-экономическа гүнзэгы кризисүүдһээ үргэн ниитэ арад зоной анхарал зайсуулхын тула энэ кампани эмхидхэгдэнэ. Эндэ иимэ гансахан жэшээ дурдая: хүгжэлтэ түгэс капиталис оронуудта хүнэй эрхэнүүдэй эгээл гол шухалань болохо ажал хэхэ эрхэһээ хаһагдаһан аяар 17 миллион хүн мүнөө тоологдоно.

Кризисүүд болон хүдэлмэригүйдэлгэ гээшые мэдэхэгүй, тэнсүүритэйгээр хүгжөөгдэжэ байһан экономикотой социализмын оронууд, хүнэй оюун бэлигээ тааруу зохидоор хүгжөөн һалбаруулха үргэн арга боломжонуудые нээжэ үгэһэн социализм капитализмһаа ямар ехэ илгаатайгаар харагданаб! Тиимэһээ капиталис оронуудай ажалшадта өөрынгөө ажабайдалай жэшээгээр улам ехээр нүлөөлжэ байһан бодото социализмын хүндые унагааха буурууллха гээшэ коммунизмда эсэргүү тэмсэлшэдэй туйлай ехэ зорилго болонхой.

Баруун оронуудай хархис этэгээдүүдэй «граждан эрхэнүүд» тушаа харата шууяа татаһанай һүүлшын зорилго юуб гэхэдэ, эб найрамдал ба Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ зохихо хубитаяа оруулха ёһотой, хэдэн һара болоод Белградта болохоёо байһан ниитэ Европын оронуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй урда тээ политическэ байдалые шахардуу шанга болгохо һэдэлгэ гаргана.

Ушар иимэһээ уласхоорондын байдалда хоро хүргэжэ байһан энэ харата кампаниие эмхидхэлшэдтэ эрид шанга сохилто үгэхэ гээшэ манай дэлхэйн һайн һайхан һанаа сэдьхэлтэй бүхы хүнүүдэй нангин уялга мүн.

ЭЛИ БОДО ИЛАЛТА

Пакистанда парламентынь доодо палата болохо национальна ассамблейн һунгалта һаяхан үнгэрэгдэбэ. Урид хүлеэгдэһэнэй ёһоор, премьер-министр З. А. Бхутто гэгшээр толгойлогдоһон засагай хүтэлбэридэ байһан Пакистанай арадай парти (ПНП) эли тодо илалта туйлаба. Ингэжэ депутадуудай һууриин гурбанай хоёр хубиие абаһан энэ парти шэнэ правительство бүридхэхэ эрхэдэ хүртэбэ.

Һунгалтын урда тээ һара хахад сагай туршада Пакистанай арадай парти (ПНП) ба правительствын бүридэлдэ ородоггүй, гол түлэб баруунай тала баримталдаг Пакистанай национальна альянс (ПНА) хоёрой хоорондо һунгагшадай түлөө шанга тэмсэл болоһон байна. ПНП ба ПНА хоёрой тала баригшадай хоорондо һунгалтын урда тээ болоһон политическэ тэмсэл зарим үедэ зэбсэгтэ тулалдаануудта хүрэжэ хэдэн арбаад хүн алуулһан, хэдэн зуун хүн шархатаһан байха юм.

Пакистанай арадай партиин горитой ехэ илалта хадаа тэрэнэй түрүү социально-экономическа хубилалтануудта, арад зоной байдал һуудал һайжаруулгада, Советскэ Союзтай харилсаагаа гүримшүүлгэдэ ба Урда Азиин районуудта шахардуу байдал һуларуулгада зорюулагдаһан хараа шугамыень Пакистанай дииилэнхи олон һунгагшадай һайшаан дэмжэжэ байһанай гэршэ болоно. Засагай хүтэлбэридэ байһан энэ партиин илалта туйлаха ябадалда ямар хэмжээн ехэ удха шанартай байгааб гэхэдэ, тодорхойлон хэлэбэл, һунгалтын урда тээ шэнэ газарай хоёрдохи реформо үнгэрхэ тухай соносхогдожо, баяшуулай мэдэлэй газарай эгээл ехэ хэмжээн улам хорооглохо, үгытэй таряашадһаа газарай малог абалга болюулагдаха гэжэ мэдээсэгдэһэн байна. Нигэжэ оронойнь эгээн ехээр таряа ургуулдаг Пенджаб провинцида депутадай 115 мандадһаа 107-ень Пакистанай арадай партиин абажа шадаһан дэмы бэшэ бшуу.

Газарай эзэд-баяшуулай ба хубиин мэдэлэй капиталай аша туһа хараһан, правительствын бүридэлдэ ородоггүй партинууд тодорхой һайн программагүй байжа, валютын үнэ сэнгэй уналгын түлөө правительствые шүүмжэлгэдэ, тэрэшэлэн һунгагшадта хубхай хооһон, ямаршье үрэ үгэхэгүй үгэ хэлэлгэдээ найдаһан байна. Гэбэшье тэрэ найдабаринь ямаршье аша үрэ асараагүй.

Һунгалтын үрэ дүнгүүдээр урмаа хухарһан ПНА-гай хүтэлбэрилэгшэд ассамблейдэ үнгэргэгдэһэн һунгалтанууд «хизаарлагдаһан эрхэ сүлөөгэй» оршон байдалда үнгэргэгдөө гэһэн шалтаг бариад, национальна ассамблейн хүдэлмэридэ хабаадахаһаа арсаһан тухайгаа мэдүүлээ.

Засагай хүтэлбэридэ байһан манай парти гүрэнэй мэдэлэй секторые хүгжөөлгэдэ, томо капиталай ажал ябуулгые хизаарлалгада, аграрна реформые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан, гадаадынгаа политикада бүхы гүрэнүүдтэй хани ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан хараа шугамаа үргэлжэлүүлхэ байна, — гээд һунгалтын хойто үдэр Исламабадта үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа З. А. Бхутто мэдүүлээ.

ҺАНАЛ НЭГЭДЭЛТЭЙ БАЙХА ЗОРИЛГО

Үнгэрһэн неделидэ араб болон африкан оронуудай правительствануудые толгойлогшонорой конференци Каирта болобо. Тэрээндэ 60 гүрэнэй ба зургаан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаһан байна.

Конференци дээрэ баталан абтаһан политическэ деклараци соо хабаадагша гүрэнүүд болон правительствануудые толгойлогшонор национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлэй нэгэдэмэл фронт бэхижүүлхэ шухала байһаниие заагаад, империализм, колониализм ба шэнэ түхэлэй колониализм, сионизм ба расизмые зэбүүрхэн буруушаажа байһан тухайгаа мэдүүлээ. Энээнтэй зохилдуулан, Палестинын, Зимбабвиин, Намибиин, Урда Африкын, Джибутиин арадуудые дэмжэхэ, өөһэдынгөө национальна хуулита эрхэнүүдые байгуулхын түлөө, бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэдэнэй тэмсэлдэ туһа дэмжэлгэ хүргэхэ тухай тэдэнэр шиидхэбэри баталан абаа.

Ангола, Ботсвана, Лесото, Мозамбик, Замби гэхэ мэтэ бэеэ даанхай гүрэнүүдтэ империализмын ба тэрэнэй союзнигуудай зүгһөө саг үргэлжэ зэбсэгтэ добтолго, политическэ ба экономическа хорото ябуулгануудай хэгдэжэ байдагые конференцидэ хабаадагшад эрид шууд буруушааба. Эдэ оронуудтахи журамуудые усадхалга, экономикын хүгжэлтэдэ зорюулагдаһан хүсэл оролдолгодо һаад ушаруулга хадаа эдэ ябуулгануудайнь уг зорилго мүн гэжэ тэдэнэр зааһан байна. Конференцидэ хабаадагшадай сэгнэлтэ үгэһэнэй ёһоор, империалистнуудай хорото ябуулганууд бүхы араб ба африкан оронуудта эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй байхынгаа хажуугаар бүхы дэлхэйн амгалан байдалда аюул тохёолдуулжа магад. Зүблөөндэ хабаадагшад Египедтэ, Иорданида, Ливанда ба Сиридэ эсэргүү Израилиин хорото ябуулгануудые буруушаагаад, Израиль, ЮАР ба Урда Родезиие политическэ ба экономическа талаар газаашалгые улам гүнзэгырүүлхэ зорилгоор хүсэ шадалаа шэнээр нэгэдүүлхын түлөө тэмсэхэ гэжэ мэдүүлээ.

Конференци дээрэ баталан абтаһан политическэ деклараци соо табигдаһан шиидхэбэринүүд болон зорилгонуудай бодото дээрээ ямараар бэелүүлэгдэхэһээ мүнөө ехэ юумэн дулдыдаха болоно. Һүүлэй үедэ Африкада, Дүтын Зүүн зүгтэ империализмын ба хархис хүсэнүүдэй хорото ябуулгаяа үргэдхэжэ байһаниинь бүгэдэндэ һайн мэдээжэ. «Вашингтон пост» газетэдэ һаяхан толилогдоһон тоо, баримтанууд араб зүүн зүгтэхи зарим хүтэлбэрилэгшэдэй ЦРУ-һаа тэдхэмжэ абажа байдагыень гэршэлжэ үгэнэ. Тодорхойлон хэлэбэл, Саудовска Аравиин королиин бүлэнэр ба ЦРУ хоёрой хоорондохи харилсаае Саудовска Аравиин нюуса албанай хүтэлбэрилэгшэ Камаль Ахмад гэгшэ бэелүүлдэг гээд «Вашингтон пост» бэшэнэ.

Каирта болоһон конференци дээрэ Саудовска Аравиин делегаци Африкые хүгжөөхэ фондодо «һайн дураараа» нэгэ миллиард доллар үгэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа мэдүүлээ. Тиигэхэ зуураа саудовецууд Урда Африкын расис ба шэнэ түхэлэй колониальна журамуудта эсэргүү тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаһан Ангола, Мозамбик болон бусад оронуудта энэ «туһаламжа» хүртэхэгүй гэжэ дары мэдүүлһэн байха юм.

Нефтиин үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэн дээрэһээ Америкын нефтяной монополинуудай, тэдэнтэй холбоо барисаатай, нефтеэр баян Саудовска Аравиин олзо доходой туйлай ехээр ургаад байхада Африкын оронууд ехэ хохидолдо орожо, хэһэн гаргашынгаа заримшье хубиие бусаажа абахые эрмэлзэнэ. Дурсагдагша конференци дээрэ Танзани нефтиин үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэнэй түлөө Африкын оронуудай мэдэлдэ хохидолыень харюулха зорилготойгоор 2.5 миллиард доллар үгэхэ тухай эрилтэ табяа.

Гэбэшье Африкын оронууд Саудовска Аравиин «туһаламжада» гэжэ һарбайһан мүнгэнэй түлөө гадаадын ба дотоодынгоо политикада өөһэдынгөө эрхэ сүлөөдэ хабаатай ябуулгаар тоосоо хэхые огтошье хүсэнэгүй. Саудовска Аравиин үгэхэеэ һанаһан мүнгэн хадаа США-да таатай шэлгэлтэйгээр Африкын оронуудта баалалта хэхэ һэдэлгэ гэжэ сэгнэгдэнэ.

Империализмын агентурын зүгһөө африкан арадуудые эб эеһээнь таһалха, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ эдишэ үгэжэ, нэгэдэлыень һуларуулха зорилготой ябуулгануудай хэгдэжэ байхада араб болон африкан арадууд һэргэг байха болоно.

А. АЛЕКСАНДРОВ
А. ТУРАНОВ.
С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

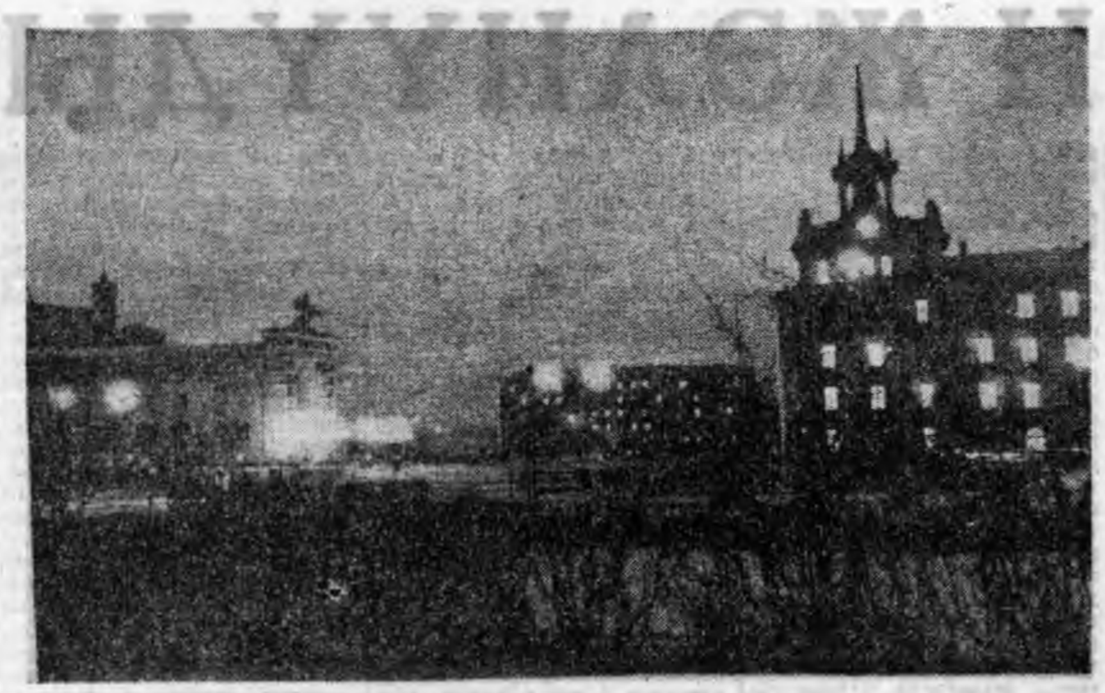

ҮДЭШЫН УЛААН-ҮДЭ. Д. ВОЛКОВОЙ фотоэтюд.

ХАРАЖА ҺУУХАДА УРМАТАЙ

Республикын хото городуудай, колхоз, совхозуудай соёлой ордон, клубууд болон кинотеатрнуудта һанар харуулагдаха уран һайханай кинофильмнүүд абтаба. Тэдэнэй дундаһаа энеэдэ зугаа элбэгтэй хоёр комеди харагшадай анхарал татахань лабтай. Түрүүшынхинь Максим Горькиин нэрэмжэтэ киностудида зохёогдожо гараһан «Центровой из поднебесья» гэһэн кинокомеди болоно. Тус картинын геройнууд — студентнүүдэй баскетбольно командын гэшүүд уласхоорондын мүрысөөндэ яагаад наадаа һаа, илажа гараха тухайгаа хөөрэлдэнэ, арсалдана. Совет ороной мэдээжэ уран зохёолшо Василий Аксенов энэ фильмын сценариинь бэшэнэн. Исаак Магитон экран дээрэ гаргаһан байна.

Манай командын тренер Грозняк гэгшын ролиие Грузиин ССР-эй габьяата артист Борис Ципурия гүйсэдхэжэ, бусад рольнуудтань залуу артистнууд хабаадаба.

Үргэн экран дээрэ харуулагдаха «Развлечение для старичков» гэһэн үнгэтэ уран һайханай кинокартина Мосфильмын киностудида зохёогдожо гаргагдаа. Фильм дотор табан үбгэжөөлнүүдэй автобус-вездеход зохёоһон тухай һонирхолтойгоор хэлэгдэнэ. Сценариинь Л. Завальнюк, С. Кулиш гэгшэд бэшэһэн, А. Разумовский экран дээрэ гаргаһан байна. Москвагай мэдээжэ артистнууд А. Вокач, Н. Парфенов, Н. Засухин гэгшэд фильмын гол рольнуудта наадана. Дээрэ дурсагдаһан кинофильмнүүд Улаан-Үдын кинотеатрнуудта харуулагдажа эхилэнхэй.

Үргэн экран дээрэ харуулагдаха «Отпуск, который не состоялся» гэһэн уран һайханай шэнэ фильм Одессын киностудида зохёогдожо, экран дээрэ гаргагдаба. Фильм дотор гурбан үүринэрэй хуби заяан тухай хэлэгдэнэ. Артистнууд Александр Леньков, Андрей Мягков, Михаил Жигалов гэгшэд шадамар бэрхээр наадаа. Энэ фильм «Прогресс», «Эрдэм», «Восток» кинотеатрнуудта март һарын һүүлэй үдэрнүүдтэ харуулагдажа эхилхэ.

«Прогресс», «Октябрь», «Родина» болон бусад кинотеатрнуудта «Степанова памятка» гэһэн фильм һонирхон харамаар. Павел Бажовой «Хозяйка медной горы», «Малахитовая шкатулка» гэһэн хоёр үльгэр туужын удхаар зохёогдоһон тус фильм дотор хадын эзэн эхэнэр Степан хоёрой инаг дуран тухай хэлэгдэнэ. Артистнууд Л. Чикурова Г. Егоров хоёр фильмын гол рольнуудта наадана.

«Ленфильмын» киностудида зохёогдоһон «Сентиментальный роман» гэһэн фильмые Игорь Масленников экран дээрэ гаргаба. Артистнууд Николай Денисов, Елена Проклова, Елена Коренева, Людмила Гурченко болон бусад фильмын рольнуудта наадаһан байна. Энэ фильм хотын кинотеатрнуудта һарын һүүл багаар харуулагдажа эхилхэ.

Мүн энэ һарада үхибүүдэй хаража һонирхомоор фильмүүд олон. Тэдэнэй нэгэн — совет, американ кинематографистнуудай сугтаа зохёожо гаргаһан «Синяя птица» гэһэн фильм болоно. Нүгөөдэнь «Гаврош», «Экзамены не кстати» гэһэн фильмүүд мартын 14, 21-һээ «Эрдэм» кинотеатрта харуулагдаха.

Энээнһээ гадна хилын саанаһаа абтаһан уран һайханай кинокартинанууд март һарада харуулагдахаар абтанхай. «Большие надежды» гэһэн хоёр серитэй үнгэтэ фильм англиин режиссер Д. Харди зохёожо, экран дээрэ гаргаһан байна. «Родина», «Октябрь», «Восток» кинотеатрнуудта энэ фильм мартын 21-һээ, 24-һөө харуулагдажа эхилхээр хүлеэгдэнэ. Мүн хроникально-документальна, научно-популярна фильмүүд энэ һарада харуулагдаха юм.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Телеграф
Телефон
радио

МАДРИД

Амнисти тухай шэнэ хуули

ТАСС

Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдагшадые сүлөөлхэ тухай нэмэлтэ хуулиие Испаниин министрнүүдэй кабинет баталан абаа. 1976 оной декабриин 15 болотор хэһэн «гэмтэ ябуулгануудайнгаа» түлөө 12 жэл хүрэтэр болзороор сүүдлэгдэһэн хүнүүдые сүлөөлхэ гэжэ энэ хууляар хараалагдана.

Шэнэ хуулиин эдэнэртэ хабаагүй байһан политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдагшадай хэрэгүүдые правительство ганса гансаарнь хаража үзэн, эдэнэй «гэм зэмын», хэды шэнээн жэлээр түрмэдэ хаагдаһанһаань дулдыдан, эдэниие табиха гү, али условноор сүлөөлхэ тухай шиидхэбэри абаха байна. Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэнүүдтэ хаагдаһан бусад хүнүүдэй болзор дүрбэнэй нэгэ хубяар хороогдохо юм.

Соносхогдоһон амнисти бүгэдэндэ хабаатай бэшэ гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Шэнэ хуулиин хүсэндөө ороодшье байхада, шэнэ демократическа Испаниин түлөө тэмсэһэн хүнүүд шорон түрмэнүүдтэ хаагдажа байха бшуу. Тиимэһээ Испаниин зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүд политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан хүнүүдые бултыень сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ табина.

АДЕН

АДЕНДА ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

ТАСС

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро түрүүтэй Кубын партийно-правительственна делегаци Йеменэй Арадай Демократическа Республикын партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые эндэ хэжэ байна. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ уласхоорондын асуудалнууд, тэрэ тоодо Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал, мүн Куба болон НРДИ-гэй хоорондохи али бүхы харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

НДРИ-гэй президентскэ Соведэй түрүүлэгшэ Салем Рубейя Али хани барисаанай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, империализмда, сионизмда, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр хэһэн хүшэр бэрхэшээлтэй тэмсэлдэнь демократическа Йемен туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө революционно Кубада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Фидель Кастро суглаарагшадта хандан үгэ хэлэхэдээ, Эхэ оронойнгоо бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалай түлөө демократическа Йеменэй үргэн ниитэ арад зон шэн габьяатайгаар тэмсэнэ гэжэ мэдүүлбэ. Дэлхэйн революционно хүдэлөөндэ танай республика ехэ хубитаяа оруулаа гэжэ тэрэ хэлээ.

Кубын партийно-правительственна делегацин хани ёһоной албанай хэрэгээр ерээд байһан тухайнь НДРИ-гэй хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. «Арбааташар Октобр» газетэ түрүү бэшэг толилходоо, сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө Кубын арадай баатаршалгата тэмсэл тухай, революциин һүүлээр Кубада болоһон социально-экономическа үндэһэн хубилалтанууд тухай, хоёр ороной ба эдэнэй партинуудай хани барисаан, дайшалхы һаналаа нэгэдэлгэ тухай энээн соогоо тэмдэглэнэ.

ДЕЛИ

ТҮГЭСХЭХЫ ШАТА

ТАСС

Индиин политическэ партинуудай ба бүлэглэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һунгалтын урда тээхи ябуулгаяа дүүргэжэ байна. Гансал мартын 11-дэ премьер-министр Индира Ганди Хариана, Уттар-Прадеш штадуудта үнгэргэгдэһэн 14 митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байгаа. Зуу шахуу мянган хүн эдээндэ хабаадаа.

Һүүлэй 40 үдэр соо Индира Ганди ороной 22 штадай 17-донь хүрэһэн байна. Индиин Национальна конгресс (ИНК) гэдэг хүтэлбэрилхы партиин түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалхадаа, энэ парти Индиин политическэ байдалые тогтууритай байлгаха, ороноо социально-экономическа хубилалтануудай замаар дабшуулха, правительствын программануудые бэелүүлгын үедэ гараһан алдуунуудые заһаха юм гэжэ тэрэ арад зониие найдуулаа.

Джаната Парти гэдэг хархис оппозиционно нэгэдэлдэ ородог партинууд мүн лэ эдэбхитэй ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Эдэнэр Индира Гандида зүрюу харша ябуулгануудые хэнэ. ИНК-ые илажа гарахын тула эдэнэр таарахагүйшье ябуулгануудые хэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55 — Дамжуулгын программа. 8.00—18.00 — Шэнэ һонин. 8.10 — Үглөөнэй гимнастика. 8.30 — «Онтохондо айлшаар» «Волшебник» — уран һайханай фильм. 10.05 — «Очевидное - невероятное». 11.05—Забһарлалга. 14.40 — Дамжуулгын программа. 14.45 — Ороной телевизионно студинуудай баримтата фильмүүдэй программа. 15.35 — Ж. Сикейро. «Оратория» Кандомбле. 16.30 — «Нэгэн бултанай түлөө, бултадаа нэгэнэй түлөө» 17.15 — «Красноярска хизаарай ажалшад мүрысэнэ. КПСС-эй Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретарь П. С. Федирко дамжуулгада хабаадаха.

Улаан-Үдэ. 18.00—КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө! (буряадаар).

«Орбита-2». 18.40 — «Радуга» гэжэ Арадай уран бүтээлэй телевизионно программануудай уласхоорондын хоёрдохи фестиваль. Греци. 19.10 — «Хүн ба хуули». 19.40 «Всадник с молнией в руке» — уран һайханай фильм (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 21.00 — «Время». 21.30 — «Уран шүлэг». Давид Самойлов. Останкинай концертнэ студида болоһон вечер. 23.05 — Хүнгэн атлетикээр Европын чемпионат. Испаниһаа дамжуулга. 23.35 — Дамжуулгын программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита»-2». 18.10 — «Үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран шүлэг».

Улаан-Үдэ. 18.40 — Үхибүүдэй мультфильмнүүдэй программа. 19.40 — «Другие времена», «Большой театр вчера и сегодня» — баримтата фильмүүд. 20.40 — Камерна хүгжэмэй концерт. 21.20 — Телевизионно һонин. 21.40—«Насмешливое моё счастье» — телевизионно фильм-зүжэг (1-дэхи сери).

УРИЛДААНАЙ ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ

«Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд үбэлэй бууралгүй байһан үсын амаралтын үдэрнүүдые ашагтайгаар хэрэглэнэ. Һаяхан эдэнэр — басагад ба эхэнэрнүүд гурбан, хүбүүд болон эрэшүүл табан километрэй зайнуудта урилдаа. Мүрысөөндэ хамтадаа 150-яад спортсмен хабаадалсаһан байна.

Гурбан километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда тоо бүридхэлэй, механизациин техникумэй түлөөлэгшэ Таня Сафронова зайгаа 17,11 минута соо гаталжа, эрхимлэбэ. Удаадахи хоёр һууринуудые «Туяана» гэжэ обёдолой нэгэдэлэй Надежда Бабкина, нэгэдэхи педучилищиин Валентина Филиппова, Республиканска больницын медицинскэ сестра Нина Котова гэгшэд эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дунда табан километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Михаил Дружинин, Владимир Барышников, Николай Хотяновский гэгшэд түрүүшын гурбан һуу
байба. Эдэнэр зайга
21,31 минута соо
байгаа.

Хоёрдохи үдэрын
нүүд — таба, эрэшү
километрэй зайда
Эхэнэрнүүд сооһо
да Бабкина, Та
нова, эрэшүүлэй
Владимир Барышник
эрхилмээ.

Командануудай
тоо бүридхэлэй боло
зашиин техникумэй
механико-технологиче
никумэй хүбүүдэй
нууд дунда мэргэжэлэ
эрхимлэбэ. «Тулана»
эхэнэрнүүдэй, бур
гоуправлениин эрэш
манданууд нүгөөлэ бү
түрүүлһэн байба.

Мүрысөөндэ
командануудта 19
«Спартак» бүлгэмэй
гын кубогууд барюу

Н. ИВ
мүры
ахамад

САНЫН САРЬЯА ХАРГЫ

Олон хүниие һуулгаһан автобусууд үнгэрэгшэ суббото болон амаралтын үдэрнүүдтэ эртэ үглөөнһөө Дээдэ-Онгостойдохи республиканска ипподром худар хойно хойноһоо шуумайлдаба. Уданшьегүй һолонгын туяа татуулһан элдэб үнгын хубсаһатай санашадай автобусуудһаа гараад, үглөөнэй гаглюунда санын сарьяа харгы дээгүүр һорилго, бэлэдхэл хэжэ байхыень харахада, саһан дороһоо ургы сэсэгүүдэй ходоро харбан гараад, задаран һалбаршаһандал мэтээр үзэгдэнэ...

Профсоюзай областной Соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой шангуудта хүртэхын түлөө санаар урилдалгын мүрысөөн ингэжэл эхилбэ. Спортын зургаан бүлгэмэй ба клубай 132 санашан энээндэ хабаадаа.

Түрүүшын үдэр басагад, эхэнэрнүүд — 5 километртэ, эдиршүүл болон эрэшүүл 15 километртэ урилдаһан байна.

Энгэртээ 183-дахи номертой санашан 17 басагад сооһоо түрүүлэн харагдаба. Энэмнай «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Екатерина Кожевникова гээшэ. В. Робдановская («Урожай»), В. Оленникова («Спартак») удаадахи һууринуудые эзэлһэн байгаа.

Зүүн Сибириин технологическа институдай багша, спортын мастер Надежда Вершинина («Буревестник») эхэнэрнүүдэй дундаһаа эрхимлээ. Н. Казазаева («Труд») — хоёрдохи. Т. Митрошина («Урожай») гурбадахи һуурида гараба.

«Труд» бүлгэмэй санашан Владимир Кр
15 километртэ —
минута 35 секунд
10 километртэ 39
та саг харуулжа,
туйлаа. «Спартага
лэгшэд А. Дерез
Мелентьев, «Труд»
һөө А. Бурлаков,
кин гэгшэд шангай
нуудые эзэлбэ.

Хоёр үдэр соо
дунда үнгэргэгдэһ
лон 20 километр
даануудта «Бур
бүлгэмэй түлөөлэгш
гарба. Түрүүшын
лерий Пантелеев
метртэ эрхимлээ.
зайдань илангаяа
тэмсэл болобо. «Тр
гэмэй санашан Ва
доров түрүүшын
39 минута соо
урид гаталбашье.
эсэжэ, Николай Бу
ташоо. Н. Бузин
минута 20 секунда
руулжа, илаһан ба

Энэ үдэр басагад
эхэнэрнүүд 10 к
хабаяа туршаба.
рынь гурбадахи һ
һэн Улаан-Үдын
дунда һургуулиин
классай һурагша Ва
никова («Спартак»)
51.45 минута соо
эхэнэрнүүдһээшье
харуулаа. Тэрээнэ
кундаар гартаһан
Башмакова («Ло
эхэнэрнүүдэй дунда
һан байха юм.

Мүрысөөнэй
«Труд» бүлгэмэй
эрхимлээ. «Спарта
байкалецай» спор
хоёрдохи, гурбада
нуудта гараба.

Б-М. ЖИГЖ

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2ой» ТИРА ДҮНГҮҮД

«Субботын спортлотогой»
дэ үнгэргэгдэһэн 10-дахи тира
гүүдые Спортивна лотерейн
равлени согсолбо.

«Спортлото»: Зургаан номер
таагаа — 5.000 түхэриг, табан
тааһан хүнүүд — 2.958 түхэ
карточка), дүрбэн номер таагшад — 60 түхэриг
карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 3
(66.377 карточка) абаха.

«Спортлото-2»: Зургаан номер хэншье таагаа
номер тааһан хүнүүд—1.212 түхэриг (47 карт
бэн номер таагшад— 30 түхэриг (2.455 карт
бан номер тааһан хүнүүд 3түхэриг (39.818
абаха байна.

10-дахи тиражай шүүбэринүүд мартын 20
лиин 20 болотор түлэгдэхэ.

«СУББОТЫН СПОРТЛОТОГОЙ» ТИРАЖ

«Субботын спортлотогой» мартын 12-то үнгэ
11-дэхи тираж:

1-дэхи тираж: 7 (велотрек), 12 (хадаһаа сан
жоролго), 14 (байдарка ба каноэгээр һэлюурдал
(санаар урилдалга), 36 (шайбатай хоккей):

2-дохи тираж: 9 (уһан дээрэ бүмбэгөөр наа
(мори урилдаан), 24 (бүмбэгөөр наадалга), 31
летикэ), 35 (ногоон дээрэ хоккей наадалга).

СЭНХИР ЭКРАН

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Буряадай обкомой V пленумһээ тоосоон. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. КПСС-эй Буряадай обкомой V пленумһээ тоосоон. (Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи хуудаһанда).

Гурбадахи хуудаһанда. «Жэжэ юумэн ха юм» — Г. Ковалевагай корреспонденци. Уласхоорондын шэнжэлэл. «Шэнгэн нүүрһэн: фантази гү, али бодото зүйл гү» — АПН-эй материал. Түби дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, болоһон ушар, үйлэ хэрэгүүд» —
ри. «Водорезова
рэ ба гэртээ» — А
териал. Соносхо

САГААН УЛА

Нэгэ сэлмэжэ,
хэжэ байха. Байгал
зарим нютагууда
зэргэ саһан ороха.
тээһээ секундын 5-
хүсэтэйгөөр һалхи
градус дулааһаа
хүйтэн байха. Ба
рай хойто нютагууд
лон хойто аймагууд
градус хүйтэн бай
Үдэ хотодо 0—2
лаан байха.

Мартын 16—1
сэлмэжэ, нэгэ бүр
ха. Зарим нютагуу
зэргэ саһан оро
тээһээ секундын 7-
хүсэтэйгөөр һалхи

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФО

Индекс: 670000. г. Улан-Удэ, ул. Ленина
секретариат — 2 66 76 приемная — 2 54 93

«БУРЯАД ҮНЭН» 1977 оной мартын 15. ☐ 4-дэхи хуудаһан ☐ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01397.